

Happy Smart Cities

Z OBSAHU

TÉMA ČÍSLA – BEZPEČNOSŤ DETÍ NA CESTE DO ŠKOLY

ZMOS:
Slovensko potrebuje aspoň
dvesto dopravných ihrísk

STR. 3

Základom úspešného
riešenia je dostatok
korektných dát a poctivá
práca

STR. 9

ROZHOVOR

TU-BA ako živé srdce mesta

STR. 19

ZAÚJÍMAVOSTI ZO SLOVENSKA

STR. 23

BEZPEČNOST DETÍ NA CESTE DO ŠKOLY

Bezpečnosť detí na ceste do školy je jednou z najdôležitejších komunálnych tém. Paradoxne sa ňou stala až v priebehu rokov, hoci by mala byť prirodzenou a systematickou zodpovednosťou nielen miest a obcí, ale aj štátu, škôl a rodičov. Otázka teda nestojí či, ale kto a ako môže prispieť k zmene správania účastníkov cestnej premávky – čo môžu urobiť samosprávy, čo štát a čo školy spolu s rodičmi.

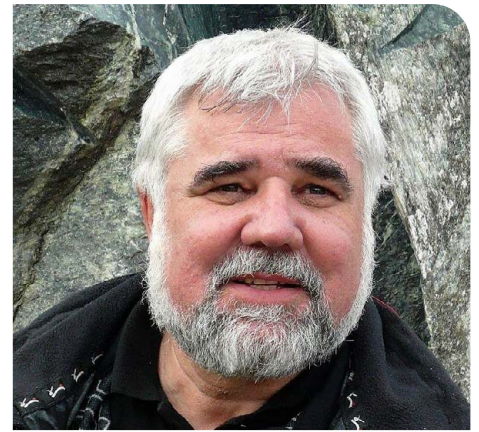
Zaoberáme sa bezpečnosťou cyklotrás, odstraňovaním bariér pri rozvoji cyklo dopravy v mestách, venujeme sa ochrane chodcov, tvorbe parkovacích politík – a pritom nám často uniká, že každý deň tisíce detí riskujú zdravie, a niekedy aj život, na ceste do školy.

Najohrozenejšou skupinou sú žiaci prvého stupňa základných škôl. Nemajú ešte osvojené základy dopravnej výchovy, no už dnes sa do školy presúvajú na kolobežkách či bicykloch. Riziká sú zrejme a rodičia si ich uvedomujú. Aj preto sa mnohí z nich ujali úlohy „taxikárov“. Každé ráno pred ôsmou hodinou to vidíme pred školami: chaos, hľadanie parkovacieho miesta, neprehľadné a nebezpečné kolízne situácie.

Riešenia, ktoré sa dnes uplatňujú – pár nových parkovacích miest alebo dočasné obmedzenie dopravy v školskej ulici – sú síce krokom správnym smerom, no samy osebe systémový problém neriešia.

Smart Cities Klub na túto situáciu reagoval už pred rokom projektom **Zvýšenie bezpečnosti detí na ceste do školy**. Ide o iniciatívu, ktorá prepája vzdelávanie, technologický rozvoj, moderné dopravné riešenia a komunitnú spoluprácu s cieľom reálne zvýšiť bezpečnosť na cestách. Prvé pilotné projekty nám priniesli cenné skúsenosti – a zároveň potvrdili, že univerzálna metodika neexistuje. Každá obec, každá škola má svoje špecifiká. Jediná cesta vedie cez poctivú prácu v teréne – s mestom, školou aj rodičmi.

Práve tieto skúsenosti sústreďujeme do pripravovaného **Living Labu**, ktorý sa stane otvorenou platformou pre všetkých, ktorí chcú systematicky riešiť bezpečný pohyb detí v mestách a obciach. Ponúkne inšpiratívne projekty, nové technológie, organizačné postupy, podnikateľské nápady aj inovatívne prístupy. Jeho neoddeliteľnou súčasťou bude príprava a realizácia vzdelávacích aktivít – pre deti, rodičov,

pedagógov aj samosprávy. Veríme, že aj so spoluúčasťou štátu.

Našou výhodou je možnosť vyhodnocovať riešenia v spolupráci so zahraničným konzultantom z Holandska, ktorý má dlhoročné skúsenosti nielen s dopravnými opatreniami, ale aj so zapájaním škôl, rodičov a verejnosti. Úspech projektu však bude závisieť od podpory všetkých partnerov. Len spoločným úsilím dokážeme zabezpečiť, aby cesta do školy bola pre deti bezpečná – každý deň, v každej obci.

Vladimír Jurík

Foto: www.freepik.com

ZMOS: Slovensko potrebuje aspoň dvesto dopravných ihrísk

O dopravné ihriská je na Slovensku veľký záujem, no situácia vôbec nie je priaznivá. „Potrebujeme naštartovať cielený proces a v priebehu piatich či desiatich rokov ihriská dobudovať,“ hovorí Jozef Božik, predseda Združenia miest a obcí Slovenska. Naznačuje aj možné riešenia problému.

Má Združenie miest a obcí Slovenska prehľad o tom, v akom stave sú dnes detské dopravné ihriská na Slovensku?

Situácia s dopravnými ihriskami nie je dobrá. V minulosti, najmä v 90. rokoch, boli mnohé z nich kapitalizované. Takýto prípad nastal napríklad aj u nás v Partizánskom. V bývalých priestoroch dnes sídli autoškola a dopravné ihrisko zaniklo. Záujem o túto službu je pritom veľký. Dohodli sme sa preto s Ústredným automotoklubom Slovenska, že pripravíme návrh grantového systému. Cieľom by malo byť, aby samosprávy v prípade výstavby takého ihriska dokázali aspoň polovicu nákladov pokryť z grantu pod gesciou ministerstva vnútra.

Týka sa takýto stav len Slovenska alebo ide o cezhraničný problém? Ako sme na tom v porovnaní so zahraničím?

Slovensko zaostáva za zahraničím vo viacerých parametroch. Keď si vezmeme hoci len Česko a problematiku financovania samospráv - podielové dane na občana sú v Česku trikrát vyššie ako na Slovensku. A viem aj zo skúseností partnerských samospráv, že Slovensko zaostáva za Českom i pri detských dopravných ihriskách.

Na Slovensku vzniklo v posledných rokoch moderné dopravné ihrisko v Žiline. Vybudované bolo s podporou Nadácie KIA Slovakia. Je spolupráca miest so súkromným sektorom reálnou a udržateľnou cestou?

Na Slovensku máme viacero automobiliek. Každá z nich má nadáciu, ktorá sa zameriava na svoje najbližšie okolie. Nevie si preto veľmi predstaviť, že by napríklad tieto nadácie financovali výstavbu viacerých detských dopravných ihrísk naprieč Slovenskom. Že sa to podarilo v Žiline, je pekné a správne. Dopravných ihrísk by sme však akútne na Slovensku potrebovali aspoň dve stovky. Kto napríklad zafinancuje ich výstavbu v 18 mestách Trenčianskeho samosprávneho kraja? Či chceme alebo nechceme, podpora zo strany štátu je potrebná. Téma dopravnej bezpečnosti je totiž naliehavá. Dopravné nehody sa týkajú všetkých vekových kategórií a práve deti patria medzi najviac ohrozené. Potrebujeme naštartovať cielený proces na päť až desať rokov. Samozrejme, otázka znie, či na to dostaneme zelenú a či nám na to štát vytvorí podmienky. Hovoril som o tom už osobne aj s ministrom vnútra a verím, že sa v dohľadnom čase v tejto téme posunieme.

Vidíte priestor na spoločný postup viacerých samospráv? Je reálne, aby sa mestá v rámci regiónov dohodli a budovali zdieľané dopravné ihriská alebo vzdelávacie centrá, ktoré by slúžili širšiemu územiu?

Myslieť si, že vybudujeme jedno kvalitné krajské dopravné ihrisko, kde sa vystrieda päťtisíc či osemtisíc detí, je naivné. To je ako povedať, že na kraj stačí jedno futbalové ihrisko. Futbal pritom všetky deti ani nehrajú, ale dopravnou výchovou by mali prejsť všetci žiaci – a to nie jednorazovo, ale opakovane v rámci školského roka. Máme približne 180 mestských samospráv, vrátane mestských častí.

Jozef Božik

Ak štát nedokáže podporiť 180 dopravných ihrísk pre státisíce detí, potom sa pýtam, čo vlastne dokážeme.

ZMOS v minulosti prišiel s iniciatívou financovať dopravné ihriská z prostriedkov povinného zmluvného poistenia motorových vozidiel. Nastal v tejto téme nejaký posun?

O tom práve diskutujeme s ministrom vnútra, zatiaľ k dohode nedošlo. Bavíme sa o ôsmich percentách povinných odvodov, ktoré idú štátu z povinného zmluvného poistenia. My hovoríme, že štvrtina, čiže 2 percentá by mali byť alokované na systematickú podporu budovania dopravných ihrísk. Moderné, kvalitné dopravné ihrisko stojí približne 200-tisíc eur. S týmito prostriedkami by sme ich v samosprávach za päť, maximálne desať rokov vybudovali.

Ak hovoríme o systémovom riešení bezpečnosti detí v cestnej premávke, má podľa vás priestor aj širšia spolupráca – napríklad s organizáciami, ktoré sa venujú udržateľnej mobilite, verejnemu priestoru alebo inteligentným mestám?

Toto musí byť spoločný cieľ všetkých organizácií. Napríklad Smart Cities Klub združuje tie isté mestá, ktoré sú v Združení miest a obcí Slovenska, únií miest, regionálnych združeniach. Všetci spoločne by sme mali presadzovať takéto riešenie a to, aby sme začali dopravné ihriská v rámci Slovenska systematicky budovať.

Miloslav Surgoš

Foto: www.freepik.com

Záujem o naše dopravné ihrisko výrazne prevyšuje jeho kapacitu

Žilina vybudovala moderné dopravné ihrisko, nedokáže však pokryť všetok záujem o jeho využívanie. Mesto svoju skúsenosť vníma ako dopyt po systematickej a dlhodobej podpore praktickej dopravnej výchovy v mestách a obciach. „Prevenia v oblasti bezpečnosti detí v cestnej premávke je jednou z najefektívnejších investícií, ktoré štát aj samosprávy môžu realizovať,“ hovorí žilinský primátor Peter Fiabáne.

Detské dopravné ihrisko v Žiline je pravdepodobne jediné profesionálne riadené dopravné ihrisko na Slovensku, ktoré systematicky poskytuje služby školám. Ako sa tento projekt zrodil?

Projekt detského dopravného ihriska na ulici Nanterská 29 v Žiline vznikol z iniciatívy Mestskej polície Žilina ako reakcia na dlhodobú potrebu systematickej dopravnej výchovy detí a mládeže. Cieľom bolo vytvoriť odborné a bezpečné prostredie, v ktorom by si deti pod odborným vedením osvojovali pravidlá cestnej premávky a bezpečného správania.

Akú úlohu pri jeho vzniku zohrala samospráva?

Mesto Žilina ako zriaďovateľ vytvorilo podmienky na jeho realizáciu, zabezpečilo jeho fungovanie a dlhodobo podporuje jeho rozvoj. Vďaka tejto spolupráci sa podarilo detské dopravné

ihrisko nielen uviesť do prevádzky, ale aj opakovane ho modernizovať.

Čím je toto dopravné ihrisko špecifické v porovnaní s inými ihriskami na Slovensku?

Dopravné ihrisko v Žiline je jediné na Slovensku, ktoré poskytuje dopravnú výchovu prepojenú na praktický výcvik na autotrenažéroch pre študentov stredných škôl.

V čom spočíva jeho „modernosť“ – je to najmä infraštruktúra, metodika výučby, zapojenie odborníkov alebo prepojenie s reálnou dopravou v meste?

Významným prínosom boli dve etapy renovácie a modernizácie dopravného ihriska, ktoré sa realizovali prostredníctvom projektov podporovaných Nadáciou KIA Slovakia. Počas

poslednej modernizácie v roku 2023 sa podarilo vybaviť učebne dopravnej výchovy interaktívnou tabuľou, čím sa zvýšila odborná úroveň výuky dopravnej výchovy. Zakúpením autotrenažérov sa výuka dopravnej výchovy rozšírila aj na študentov stredných škôl. Výsledkom je profesionálne riadené dopravné ihrisko, ktoré dnes systematicky spolupracuje so školami a významne prispieva k zvyšovaniu bezpečnosti detí v cestnej premávke. Z tohto pohľadu je úroveň edukácie detí a mládeže v oblasti dopravnej výchovy najvyššia na Slovensku.

Pre koho je dopravné ihrisko primárne určené? Pracujete okrem žiakov aj s rodičmi alebo verejnosťou?

Detské dopravné ihrisko využívajú predovšetkým základné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žilina, ale záujem prejavujú aj základné školy

z celého okresu Žilina a Kysucké Nové Mesto. V prevádzke je od apríla do konca októbra, počas letných prázdnin ho využívajú prevádzkovatelia detských letných táborov a verejnosť. V popoludňajších hodinách a počas víkendov je dopravné ihrisko sprístupnené verejnosti.

Počas celého školského roka je praktický výcvik realizovaný aj pre študentov stredných škôl. Cez letné prázdniny je výcvik na autotrenažeroch poskytovaný verejnosti na základe online registračného systému.

Ihrisko sa podarilo vybudovať aj vďaka finančnej podpore Nadácie KIA Slovakia. Ako konkrétne sa do projektu zapojilo mesto Žilina? A ako je nastavené jeho dlhodobé fungovanie a financovanie prevádzky?

Podpora prostredníctvom projektov Nadácie Kia Slovakia bola významným prínosom pre renováciu a modernizáciu dopravného ihriska. Mesto Žilina bolo od začiatku kľúčovým subjektom ako zriaďovateľ, podporovateľ fungovania detského dopravného ihriska. Financovanie, personálne a organizačne dopravné ihrisko zastrešuje Mesto Žilina prostredníctvom oddelenia prevencie Mestskej polície Žilina.

Čo by ste poradili iným mestám a obciam, ktoré by sa chceli podobným projektom inšpirovať? Je podľa vás možné vybudovať kvalitné dopravné ihrisko aj bez silného externého partnera, alebo je spolupráca so súkromným sektorom dnes nevyhnutná?

Z pohľadu mesta Žilina a Mestskej polície Žilina má budovanie dopravných ihrísk, ktoré budú v prevádzke pod od-

borným dohľadom, svoje opodstatnenie. Keďže je realizácia takýchto projektov finančne náročná a podpora zo strany štátu formou dotácií alebo fondov nie je vždy dostupná, zdroje zo súkromného sektora sú často nevyhnutné.

Ako vnímate celkovo dopravnú výchovu na Slovensku?

Vzhľadom na náročnosť vyučovacieho procesu sa mesto Žilina prikláňa k názoru, že táto povinnosť by mala prejsť na samosprávy s významnou podporou štátu. Záujem škôl o výuku na detskom dopravnom ihrisku Nanterská 29 v Žiline výrazne prevyšuje možnosti mesta a polície pokryť ho.

Na základe praktických skúseností z každodennej prevádzky moderného dopravného ihriska môžeme konštatovať, že prevencia v oblasti bezpečnosti detí v cestnej premávke je jednou z najefektívnejších investícií, ktoré štát aj samosprávy môžu realizovať.

Čo by ste odporučili štátu (napr. ministerstvu dopravy alebo školstva), v oblasti podpory bezpečnosti detí v cestnej premávke v mestách?

Štát dnes vytvára základný legislatívny rámec a metodické usmernenia, čo je nevyhnutné. Priestor na zlepšenie však vidíme najmä v systematickej a dlhodobej podpore praktickej dopravnej výchovy v mestách a obciach. Prax ukazuje, že práve zážitkové a reálne učenie v kontrolovanom prostredí dopravných ihrísk má na deti výrazne väčší dopad než výlučne teoretická výučba.

Odporúčali by sme preto vytvorenie stabilných finančných mechanizmov na prevádzku a modernizáciu dopravných

ihrísk, nielen projektové výzvy. Pomohlo by aj užšie prepojenie rezortov dopravy, školstva a vnútra pri tvorbe jednotného konceptu dopravnej výchovy. Ideálne by bolo, ak by bola pravidelná praktická dopravná výchova s dôrazom na mestské prostredie zakotvená do školských osnov. Prínosom by bola väčšia podpora samospráv a obecných polícií, ktoré majú s deťmi prirodzený kontakt a reálne poznajú miestne riziká.

Aké sú vaše skúsenosti?

Skúsenosti z nášho prostredia ukazujú, že výsledkom spojenia štátnej podpory, aktívnej samosprávy a odborného vedenia zo strany mestskej polície, je vyššia dopravná gramotnosť detí a v dlhodobom časovom horizonte aj bezpečnejšie správanie v premávke. Z toho dôvodu tento model vnímame ako priestor na zlepšenie a podporu štátu, zároveň ho považujeme za vhodný na ďalší rozvoj na celoslovenskej úrovni.

Okrem dopravného ihriska má mesto Žilina aj nejaké projekty „navyše“ pre zvýšenie bezpečnosti detí na cestách?

Mesto Žilina v spolupráci s Útvorom hlavného architekta realizuje projekt „Bezpečné ulice“, ktorý sa systematicky venuje problematike dopravy pred školami na území mesta. Naposledy sa podarilo uskutočniť projekt ZŠ Jarná – realizované v 09/2025. V príprave sú však aj ďalšie projekty ZŠ Hájik a ZŠ Kráľovnej pokoja.

Miloslav Surgoš

Kvalitný verejný priestor budujte už s ohľadom na deti

Cesta do školy a zo školy, inšpiratívne ihriskové zastávky, ale aj bezpečné „zákutia“ na stretnutia školákov a mladých ľudí prispievajú k ich správne mu a zdravému psychomotorickému vývoju a potrebnej socializácii.

Nielen bytové priestory, ale celý verejný priestor by mal byť v centre pozornosti tak developerov, ako aj – a hlavne – miest a obcí. Práve kvalitný verejný priestor totiž dokáže prispieť k vytvoreniu spokojného bývania, kde chcú obyvatelia tráviť aj voľný čas, a kde sa z nich stávajú dobrí susedia a priatelia. Priestor, ktorý so svojimi obyvateľmi rastie. Vráťane detí, u ktorých podporuje zdravý psychomotorický vývoj a tiež potrebnú socializáciu. Verejný priestor tak od začiatku treba plánovať a budovať aj s ohľadom na nich.

OD IHRISKA PO ŠKOLU

Väčšina developerov už v rámci bytovej výstavby ponúka ako „samozrejmosť“ ihrisko, no zväčša len pre najmenších. Tí osvietenejší developeri pridávajú aj priestor pre športové vyžitie. Lenže, tým by sa tvorba kvalitného verejného priestoru končiť nemala. „Kvalitný verejný priestor by mal rásť a meniť sa s obyvateľmi a ich potrebami. Ihriská nemusia byť len pre najmenších. Naopak, kvalitné herné prvky a zariadenia dokážu poskytnúť inšpiratívny priestor aj pre staršie deti a tínedžerov,“ vy-

svetľuje výkonný riaditeľ Studio 21 Miloslav Jurík. Popri ihriskách a športoviskách by mal verejný priestor zahŕňať aj oddychové zóny, a to opäť s ohľadom na vekové zloženie obyvateľov. „Rovnako nejde len o mobiliár pre starších, ale napríklad aj bezpečný priestor pre tínedžerov, kde môžu mať väčšie súkromie. Samozrejme, súčasťou kvalitného verejného priestoru by mala byť aj vhodná zeleň, riešenie nára-

zových zrážok či cykloriešenia a prepojenia lokality s ďalšími atraktívnymi miestami bicyklom alebo celkovo integrovanou dopravou,“ dopĺňa Miloslav Jurík. A práve tu sa už žiada významnejšia aktivita miest a obcí. Verejný priestor by mal poskytnúť už malým deťom a školákom bezpečný, kvalitný a podnetný presun z bydliska do školy, na krúžky a podobne.

RÝCHLEJŠIE? HLAVNE ZDRAVO A BEZPEČNE

Cesta do školy a zo školy býva pre deti zdĺhavá. Výsledkom je, že ich rodičia vozia autom, a to aj na kratšie vzdialenosti. Je to pre nich rýchlejšie a pohodlnejšie. Lenže, ako ukazujú štatistiky Svetovej zdravotníckej organizácie, deti staršie ako 4 roky by sa mali denne aktívne hýbať až 180 minút, z toho 60 minút v rýchlejšom srdcovom rytme. Viete aká je realita? Len pred obrazovkami (tzv. screen time) prešedia 7 až 8 hodín denne. Už viac ako 2 hodiny takéhoto sedenia však zvyšuje riziko nadváhy o 67 %. „Naplniť denne 180 minút bez toho, aby v tom bola aj mobilita do obchodu, do školy, alebo na krúžky, je náročné. Pokiaľ sa nám podarí, aby sa deti hýbali aspoň cestou do školy a z nej, či už na bicykli, odrážadle alebo kolobežke, potom postačí, keď sa po škole zahrajú ešte hodinku na ihrisku loptové alebo iné pohybové hry,“ hovorí urbanistka a krajinná architektka Studio 21 Jana Adamková. Holandské deti napríklad vďaka využívaniu bicyklov pri doprave do školy patria k najsamostatnejším v porovnaní s európskymi rovesníkmi. Nehovoriac o pohybe, učení sa zodpovednosti, riešení krízových situácií a schopnosti správne reagovať, byť rýchly, no aj trpezlivý a opatrný.

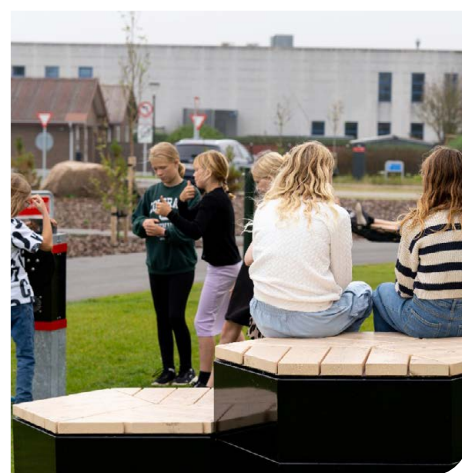
Od miest a obcí si to, samozrejme, vyžaduje zvýšenú aktivitu. A nejdeleno o bezpečné cyklotrasy. „V tichších a prilahlých uliciach je potrebné upraviť rýchlosť vozidiel na maximálne 30 km/hod., čo znižuje počet nehôd s fatálnymi následkami. Obdobne parkovacia politika pomôže predchádzať kolíziám

s cyklistami z dôvodu zle zaparkovaných áut. Tiež by pomohli tzv. drop on/drop off zóny pred školami, prípadne až vylúčenie dopravy v čase, povedzme, 7:30 až 8:00, čo by pohyb detí urobilo ešte bezpečnejším,“ vysvetľuje Jana Adamková.

Školy zas môžu podporiť správny prístup v podobe kvalitnej cykloinfraštruktúry, najmä parkovania bicyklov. Spoločnosť Studio 21 napríklad ponúka pre školy kvalitné jednoduché, ale aj poschodové cyklostojany renomovanej holandskej značky Falco. Stojany sú šetrné k rámu bicykla a umožňujú ho bezpečne uzamknúť. Pre zvýšenie bezpečnosti sa dajú stojany zastrešiť a oplotiť. V prípade poschodových stojanov sa efektívne využíva priestor do výšky, no vďaka hydraulickej vzpere, príp. rukoväti si dokáže bicykel zložiť či vyložiť aj malý školák. Navigovať malých cyklistov či kolobežkárov do školy, alebo na cykloparkovisko v jej areáli, môže pomôcť farebné značenie. Napríklad DecoMark® od švédskeho výrobcu Geveko ponúka protišmykové, farebne stále a vysokokvalitné riešenie, pomocou ktorého sa dajú aj na trase do školy vytvárať pestrofarebné hry a obrázky podporujúce zábavu a pohyb.

VŽDY JE PRIESTOR PRE HERNÉ PRVKY

Ani cesta peši tak nemusí byť pre školákov nudná. Či už na trase, alebo v blízkosti školy, je vhodným riešením malé ihrisko. Ak naň obec či mesto nemá financie alebo priestor, postačí plocha pre jeden herný prvok, kde sa deti vedia zastaviť, vybiť zbytočnú energiu či nabráť novú, porozprávať sa s kamarátmi, rozvíjať svoje fyzické zručnosti, zdatnosť, logiku aj koncentráciu.

Kvalitní výrobcovia ako švédsky HAGS, prípadne nemecké spoločnosti Berliner Seilfabrik a Eurotramp majú riešenia, ktoré unesú aj váhu tínedžera, ba dokonca dospelého človeka. Či už sú to prvky z radu HAGS, napríklad UniPlay, alebo rôzne košové hojdačky ponúkajúce hojkanie pre viacerých užívateľov, prípadne kvalitné a váhovo neobmedzené lanové herné prvky vrátane rôznych pavúčích sietí a labyrintov. Prvky od Berliner Seilfabrik ťahané do výšky, ako domčeky v korunke stromu, lanové zošikmené kocky a pod., podporia pohyb a socializáciu, pričom sú aj pekným soliterným prvkom. Tiež bezpečné zapustené trampolíny plnia hernú, pohybovú a oddychovú funkciu. Jednotlivé prvky by však mali byť vždy vybrané s ohľadom na rôzny vek používateľov s cieľom zaujať a prilákať ich k pohybu aj relaxu. Oddychovú funkciu spĺňa tiež nadčasový mobiliár, najlepšie modulárne sedenie pre viac užívateľov. A, ako ukázala naša anketa medzi školákmi, plôch pre takéto spoločné stretnutia a podporu pohybu na ceste zo školy je vo verejnom priestore stále málo. Je čas to zmeniť.

Slávka Boldocká

Dôležitosť správneho navrhnutia a budovania bezpečných ciest do školy z pohľadu projektanta

V rámci projektu je naším cieľom venovať sa najviac ohrozenej skupine účastníkov mestskej premávky – deťom a mládeži, so zameraním na bezpečnú cestu do školy. Všetci poznáte situáciu, v akej sa nachádzajú školy v rannom období pred začiatkom vyučovania. Sú doslova v obklúčení motorovými vozidlami. Je tam chaos, nervozita a premávka je tam nebezpečná. Dôvodom je „voznie“ detí do školy. Pritom zďaleka nie všetky deti sa musia vozit' do školy autami. Chce to zlepšenia organizácie a vnímania dopravy z hľadiska nevyhnutnosti.

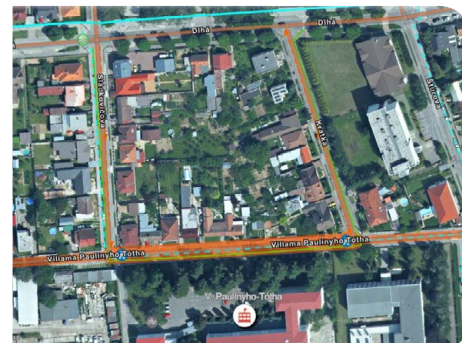
Na začiatku sme rokovali s vedením miest a poctivo sme analyzovali situáciu. A neboli to žiadne propagačné debaty – všetci sme pochopili, že na začiatok nám najviac pomôže kritické zhodnotenie situácie. Podarilo sa vytvoriť riadiace výbory, kde sa zišli skúsení a kompetentní ľudia, ktorí robia v samospráve dlho a uvedomujú si hodnotu peňazí a tiež hodnotu za peniaze.

V rámci diskusií sa vybrali školy, ktoré boli súčasťou návrhu. Podstatnou a neoddeliteľnou časťou podkladov pre ďalšiu prácu boli trasy detí do školy. Táto časť projektu bola postavená na využití GIS (Geografické informačné systémy), cez špeciálne vyvinutú aplikáciu, ktorú dostali školy aj rodičia. Výsledkom bolo identifikovanie najvhodnejších trás na dochádzanie do škôl. Posudzovaným parametrom nebola iba dĺžka trasy, ale aj predpokladaná frekvencia využitia a potenciál rozvoja v oblasti bezpečnosti. Školy prostredníctvom ich riaditeľiek a riaditeľov zapojili rodičov do zberu dát. Vďaka zozbieraným dotazníkom sme získali celoplošný prehľad o možnostiach dochádzky v súčasnosti. Postupne sme sa za pomoci interaktívnych mapových aplikácií po viac iteráciách pripomienkovania spoločne dopracovali ku kostre trasovania. V rámci návrhu boli použité iba také prvky cyklistickej infraštruktúry, ktoré sú považované za bezpečné, a teda minimálne s oddelujúcimi prvkami alebo fyzickým oddelením medzi rôznymi funkciami dopravy (auto – cyklista – chodec). Na základe tohto predpokladu boli trasy v troch úrovniach; hlavné (vedenie cyklistov po samostatných cestičkách), vedľajšie (vedenie cyklistov v úrovni jazdných pruhov s oddelením) a doplnkové (vedenie cyklistov v jazdnom pruhu, avšak pri nutnom ukludnení dopravy na ulici).

Po takejto dôslednej analýze som mohol ja ako projektant navrhnúť jednak bezpečné trasy pre cyklistov, chodcov, ale aj pre hromadnú dopravu v rámci mesta a súčasne navrhnúť bezpečný priestor pred školou samotnou. Výsledkom boli mapy a vizualizácie, prípadne výkresy so situačným návrhom a vzorovými rezmi ulice.

Ďalšie časti návrhu obsahovali zlepšenie priestoru a užívania ulíc pre chodcov a cyklistov z hľadiska životného prostredia, praktičnosti a udržateľnosti:

- vysadiť vzrastlé stromy, ktoré by podporili zlepšenie klímy v území a v neposlednom rade nahradili staršie, nebezpečné stromy v ulici.
- v rámci návrhu je nutné riešiť aj tzv. doplnkové prvky infraštruktúry:
 - cyklistické stojany (ideálne s prekrytím a zabezpečením + použitie ekologických a trvácných materiálov),
 - odpadové koše pre cyklistov ale aj pre chodcov na trasách a v priestore pred školami,

- prvky ukludnenia dopravy (spomaľovacie prahy pred školami, vrátane doplnkových prvkov v podobe náteru, nástreku na plochy, rôzne farebné prvky dotvárajúce ukludnený priestor a súčasne zvýrazňujúce plochu),
- oddeľujúce prvky s veľmi veľkým dôrazom na funkčnosť a trvácnosť v priestore, spolu s farebnými tónmi, ktoré zvýšia podstatu návrhu,
- osvetlenie trás, spolu s akcentačným nasvietením priechodov pre chodcov a cyklistov.

Na základe takto vypracovanej štúdie je potom možné spracovať podklad pre spracovanie projektovej dokumentácie pre stavebné povolenie a realizáciu. Mesto na základe svojich požiadaviek a predstáv vyberie trasy, ktoré budú predmetom spracovania projektovej dokumentácie. Následne bude možné (aj s predpokladaným príspevom fondov z výziev ministerstva) stavbu realizovať.

Boris Aresta

EXISTUJÚCI STAV ULICE

VIZUALIZÁCIA NÁVRHU

Základom úspešného riešenia je dostatok korektných dát a poctivá práca

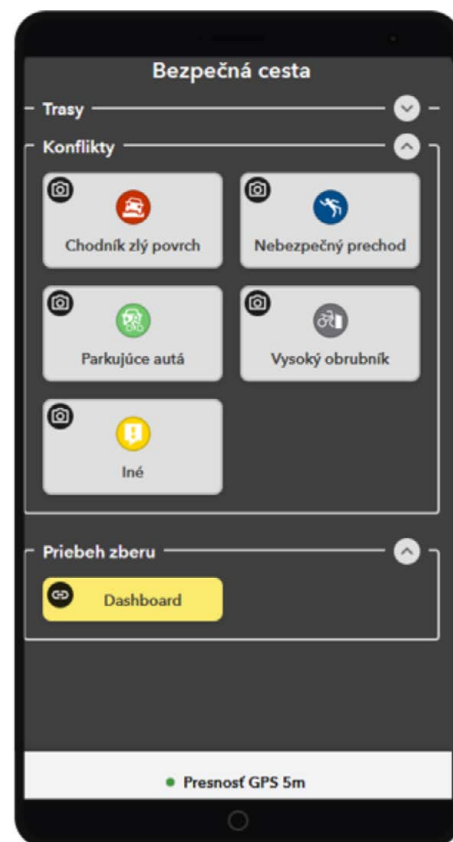
Keď sa má realizovať nová cyklotrasa alebo bezpečný chodník do školy obyvatelia mesta zväčša tleskajú. Je predsa v záujme všetkých rodičov, aby sa ich deti dostali do a zo školy bez ohrozenia motorovými vozidlami. Keď sa však začne rozprávať o plánovaných trasách, eufóriu vystrieda raciona a nadšenie vyprchá. Bude trasa smerovať cez moju ulicu a pôjde tade húf detí každé ráno? Zrušia nám parkovanie pred domom? Zjednosmerní sa cesta na našom sídlisku?

Základným kameňom správneho rozhodnutia sú spoľahlivé dáta. Kľúčové sú informácie odkiaľ žiaci dochádzajú, akou formou dopravy a aké trajektórie majú zaužívané. Prihliadnuc na existujúcu infraštruktúru chodníkov a cyklotrás, existujúcich či plánovaných, je možné začať navrhovať. Na vyhodnotenie potencionálne najviac využiteľných trás slúžia priestorové analýzy, ktoré umožňuje moderný GIS. Vypočítať najkratšiu trasu na základe matematických modelov je však len prvý krok. Treba zohľadniť predovšetkým reálne možnosti každej ulice, vlastnicke pomery, plánovanú výstavbu, stav vozovky a ďalšie dôležité aspekty.

Najkratšia trasa v tomto prípade neznamená najlepšia. A už vôbec nesúvisí s jej bezpečnosťou. Tu je najdôležitejší pohľad samotného školáka, ktorému neprekáža prejsť na kolobežke či bicykli pár metrov navyše. Prekáža mu skôr vysoký obrubník, nezabezpečený priechod cez frekventovanú cestu, riziko stretu s chod-

cami alebo parkujúce autá brániace vo výhľade. Dospelí sa pozerajú na situáciu inak ako školák s výškou 140 cm. Rodičov zaujíma, z ktorého bodu sa ich dieťa dokáže prepaviť k bráne školy bez možnosti stretu s motorovým vozidlom. Musí ho sprevádzať pred bránu školy, kde sa však nedokáže dostať autom? Alebo stačí, keď sa rozlúčia na záchytnom parkovisku, resp. vykladacej zóne, odkiaľ už dôjde bezpečne samo? Na vyhľadanie optimálnych plôch na parkovanie, resp. vykladanie, opäť slúžia mapové vrstvy, ktorých prienikom sa otvárajú nové možnosti.

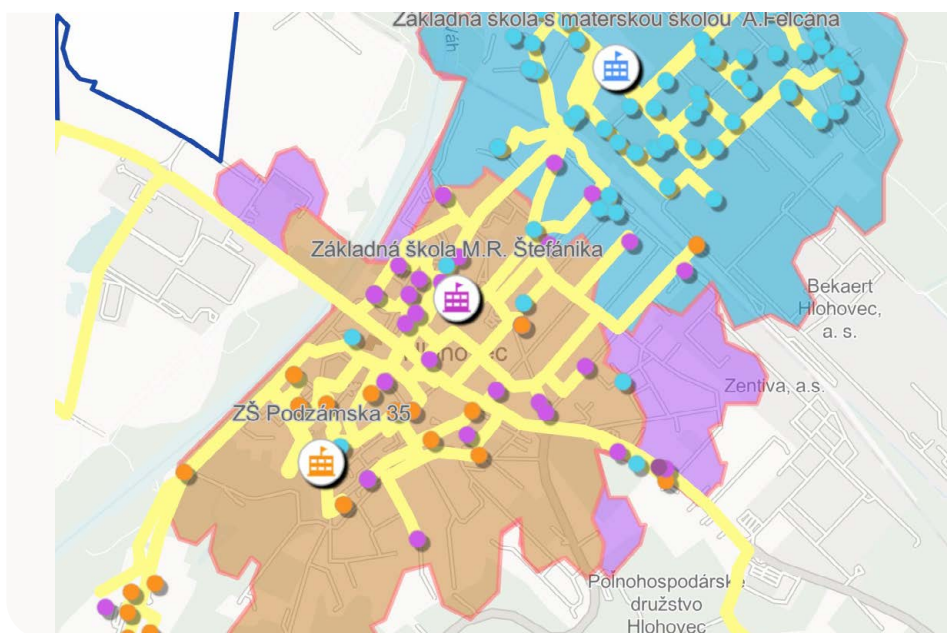
Fyzický stav trás je kľúčový faktor pre plánovanie a udržateľnosť využívania alternatívnej formy dochádzania. Skutkový stav infraštruktúry je nevyhnutné poznať ešte vo fáze plánovania na vypracovanie rozpočtu na efektívne opatrenia. Pasportizáciu trás si obec či mesto najlepšie spraví svojpomocne. Pomocou mobilnej aplikácie ArcGIS QuickCapture je možné polohovo zmerať a odfo-

tiť problémové miesto jednoduchým ťuknutím do smartfónu. Na dashboarde potom získame prehľad o počte, závažnosti a priestorovej polohe všetkých obmedzení a začne sa nám pred očami rýsovať skutočne optimálna trasa. Pre bezproblémové využívanie plánovaných trás je nevyhnutná ich údržba. Opäť je potrebné dať si čísla na mapu a vyhodnotiť, koľko to bude mesto stáť, ešte pred jej realizáciou.

Obhajovať navrhované zmeny verejných priestorov pred zástupcami mesta, dopravnej polície, učiteľmi a rodičmi je najväčšia výzva celého projektu. Každá strana si bráni vlastné záujmy, no nikto nepochybuje o zmysle celého projektu. Mapy s príbehom (tzv. Storymaps) umožnia prezentovať návrhy architekta priamo na miestach ich výskytu v kontexte celého mesta. Zainteresované strany získajú rýchlo prehľad, kde sa nachádza kritická situácia, a aké konkrétne riešenia ju môžu zlepšiť. Navyše je možné v mape merať, teda aj získať hrubý odhad o nákladoch.

Martin Mikuš

Prečo je dôležitý nový prístup k verejnému obstarávaniu inovácií?

Aká je častá skúsenosť tvorivých ľudí a inovatívnych spoločností pri spolupráci so samosprávami? Úprimná odpoveď znie: inováciu si verejný investor zriedka vymyslí sám. Nápad, riešenie aj technické know-how prichádzajú zvonka – od firiem, odborníkov, startupov či výskumníkov. Veľmi často sú tieto návrhy opakovane konzultované s mestom alebo obcou ešte predtým, než sa vôbec začne hovoriť o verejnom obstarávaní.

Inovatívna spoločnosť pritom spravidla navrhne aj cenu – realistickú, zohľadňujúcu technické parametre, prevádzku aj očakávané prínosy. Takto sa vytvorí predbežná hodnota zákazky, ktorá sa následne dostane do súťaže.

Problém nastáva v momente, keď sa celý proces „zrazí“ na jedinom kritériu: najnižšej cene. Ak obstarávanie vedie pracovník, ktorý sa s inovatívnym riešením nevie – alebo nechce – vysporiadať inak než cez cenu, výsledok je často predvídateľný. Mesto nezíska pôvodne zamýšľanú inováciu, ale jej lacnejší „ekvivalent“, ktorý síce formálne spĺňa podmienky súťaže, no kvalitatívne a prevádzkovo zaostáva za pôvodným zámerom.

Toto nie je hypotetický scenár. Je to **najčastejšia skúsenosť** s verejným obstarávaním inovatívnych projektov. Zlyhanie nebýva v úmysle, ale v nastavení podmienok a hodnotiacich kritérií – jednoducho sa nedarí vytvoriť rámec, v ktorom by kvalita, funkčnosť a dlhodobá hodnota dokázali zvíťaziť nad najnižšou cenou.

Pre tých, ktorí ponúkajú invenciu a kvalitu, to znamená enormnú stratu energie, času a peňazí. Paradoxne sú

„potrestaní“ práve tí, ktorí chceli mestu pomôcť lepším riešením. Navyše, referenciu za zrealizovaný projekt si napokon pripisuje víťaz súťaže – nie autor pôvodnej myšlienky. Znie to absurdne? Stačí si spomenúť na niektoré projekty financované z IROP-u alebo na environmentálne investície, kde sa mali dosiahnuť konkrétne ekologické parametre, no realita po realizácii zaostala za očakávaniami.

Vstupujeme do éry, v ktorej sa **mestá a obce budú uchádzať o dôveru inovátorov**. Ak budú samosprávy chcieť, aby pre ne kvalitné firmy vyvíjali nové riešenia, budú musieť zmeniť pohľad na verejné obstarávanie. Nie cez optiku najnižšej ceny, ale cez **najlepšiu hodnotu pre verejného investora**.

Práve tu prichádza k slovu metóda **Best Value**. Nejde o experiment ani teóriu, ale o overený prístup používaný vo vyspelých západných krajinách. Vedie k reálnym, nie iba nominálnym úsporám. Zohľadňuje totiž celý životný cyklus projektu. Teda nie len obstarávaciu cenu, ale aj náklady na údržbu, prevádzku, modernizáciu a likvidáciu. Cena zostáva dôležitým faktorom, no nie jediným a nie rozhodujúcim.

Smart Cities Klub už pred tromi rokmi inicioval moderný spôsob obstarávania cyklotrás v spolupráci s odborníkmi z ÚVO, ZSPS, MDSR, ZMOS a SKA. Výsledkom je metodický materiál, ktorý dnes môžu mestá a obce reálne využívať v praxi.

Našou ďalšou ambíciou je posunúť sa ešte ďalej – k verejnému obstarávaniu projektov, ktorých podstatou je invencia a tvorivosť. V rámci **Smart transformačného inovačného konzorcia Slovenska (STICS)**, projektu podporeného z Plánu obnovy, pripravujeme spolu s odborníkmi z konzorcia, externými partnermi a v úzkej spolupráci s ÚVO nový prístup k obstarávaniu inovatívnych riešení.

Nebude to jednoduchá téma. Ani pre riešiteľov, ani pre obstarávateľov na mestách a obciach. Bude si vyžadovať hlbšie porozumenie projektu, jeho zmyslu a odvahu nastaviť kvalitné hodnotiace kritériá. Ak sa však chceme v komunálnom prostredí skutočne pohnúť dopredu, ak chceme motivovať kvalitné inovatívne spoločnosti a rozvíjať regionálne inovačné ekosystémy na Slovensku, **iná cesta neexistuje**.

Vladimír Jurík

ESPON prináša znalosti!

ESPON (Európska sieť na pozorovanie územného rozvoja a súdržnosti) je program EÚ, ktorý prepája výskum s politikami. Program ESPON vznikol v roku 2002 na základe potreby členských štátov Európskej únie a Európskej komisie sumarizovať, aktualizovať a vyhodnocovať informácie v oblasti územného rozvoja a súdržnosti na všetkých úrovniach EÚ (celoeurópskej, národnej, regionálnej aj lokálnej).

Čo ESPON robí?

Jeho hlavným cieľom je vytvárať dôkazy a vedomosti, ktoré poskytujú pomocou rôznych výskumných projektov, štúdií, analýz, publikácií, máp, nástrojov, otvorených datasetov, seminárov a podujatí.

Výstupy sú využívané najmä na podporu rozvojových politík na všetkých úrovniach EÚ (napr. Kohéznej politiky, Územnej agendy 2030), podpory priorít predsedníctiev v Rade EÚ výskumom šitým na mieru, ale aj na podporu politických diskusií či inšpiráciu pri transformácii politík. Ďalšími úlohami programu sú poskytovanie pomoci verejným orgánom pri porovnávaní ich regiónov alebo miest v rámci EÚ, identifikácia nových výziev a potenciálov a formovanie úspešných rozvojových politík do budúcnosti. Výskum má územné zameranie, teda je prispôsobený špecifikám a potrebám ľudí a miest v danom území. Všetky výsledky sú verejne dostupné a využiteľné.

AKO SA ZAPOJIŤ - NÁVRHY NA CIELENÉ ANALÝZY

Výskumné projekty sú spracované na základe požiadaviek a potrieb orgánov verejnej správy na všetkých úrovniach.

- Návrhy na ciele analýzy možno podávať kedykoľvek počas celého roka, pričom sa hodnotia dvakrát ročne.
- Návrhy môžu podávať zástupcovia národných, regionálnych alebo miestnych orgánov alebo samospráv, ako aj zástupcovia riadiacich orgánov alebo orgánov územnej spolupráce.
- Výzvy na odborné vypracovanie konkrétnych cieleň analýz a projektov sú dostupné na webstránke programu ESPON. Prihlasovanie subjektov prebieha prostredníctvom Luxemburského portálu verejného obstarávania.

NA AKÉ TEMATICKÉ OBLASTI SA PROGRAM ZAMERIAVA?

Tematicky sa program zameriava na sociálne, územné a ekonomické disparity, technologické, environmentálne zmeny, riadenie a budovanie kapacít. Štúdie a podujatia sú zoskupené do 8 tzv. tematických akčných plánov:

- Klimaticky neutrálne územia,*
- Riadenie nových geografických území,*
- Územia odolné voči krízam,*
- Perspektíva pre všetkých ľudí a miesta,*
- Život, práca a cestovanie cez hranice,*
- Smart konektivita,*
- Európske územia v globálnej interakcii*
- Adaptácia na zmenu klímy založená na prírodných riešeniach.*

AKÝ JE ROZPOČET ESPON?

Celkový rozpočet programu na programové obdobie 2021 – 2027 je 60 miliónov EUR, z čoho 80 % je príspevok EÚ a 20 % je príspevok 27 členských štátov EÚ. Program riadi Riadiaci orgán, ktorým je luxemburské Ministerstvo energetiky a priestorového plánovania. Program implementuje ESPON EGTC (Európske zoskupenie územnej spolupráce), ktorý je jediným príjemcom.

ESPON NA SLOVENSKU A AKTIVITY KONTAKTNÉHO BODU ESPON

Pre implementáciu aktivít programu v rámci EÚ je zriadené v každej krajine kontaktné miesto ESPON. V rámci Slovenska je umiestnené na Ministerstve investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky.

Základnou aktivitou kontaktného miesta je šírenie povedomia o vypracovaných aktuálnych štúdiách a výskumoch. V priebehu roka 2026 predstaví kontaktné miesto počas online webinárov výsledky zo 6 vybraných projektov programu ESPON.

Posledný webinár sa uskutočnil na tému „Energetické komunity v praxi“ a predstavil najnovšie trendy v oblasti rozvoja a fungovania energetických komunít v Európe ako aj príklady z rôznych regiónov EÚ (Írsko, ČR – Opavsko a Belgicko).

Prezentácia z webinára je dostupná na stránke ESPON: <https://www.espon.eu/events/webinar-espon-tandem-energeticke-komunity-v-praxi>

Webinár ESPON TANDEM – Energetické komunity v praxi

Climate-Neutral Territories - Seminars

Tento webinár vám poskytne informácie a inšpirácie z oblasti rozvoja a fungovania energetických komunít v Európe.

Add to calendar

Date: January 29, 2026 · 1:00pm CET Location: Online Type: Online Event

Program a webináre sa primárne zameriavajú na tvorcov politík, na „podporovateľov“ politík (zamestnancov – úradníkov a tematických expertov), ako aj na vedcov a výskumníkov. Z výsledkov programu však benefitujú aj študenti, novinári, hospodárske subjekty či aktívni občania.

Najbližší seminár sa uskutoční na konci marca a predstaví tému „Dostupné bývanie“.

KDE HĽADAŤ INFORMÁCIE?

Všetky informácie nájdete na webovej stránke www.espon.eu.

Na slovenskej podstránke ESPON nájdete aktuálne pozvánky na slovenské webináre a preklady vybraných štúdií do slovenčiny. <https://www.espon.eu/espon-in-your-country/slovakia>

Ing. arch. Zdenka Augustiničová
zdenka.augustinicova@mirri.gov.sk

Kontaktný bod ESPON na Slovensku
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
espon@mirri.gov.sk

ESPON Co-funded by the European Union Interreg

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NOVÝ EURÓPSKY BAUHAUS: príležitosť pre obce a mestá, ktoré chcú byť kvalitnejším miestom pre život

Nielen primátori väčších miest, ale i starostovia menších obcí dnes stoja pred rovnakou výzvou: ako zlepšovať kvalitu života obyvateľov, posilňovať komunitu a zároveň reagovať na klimatické, sociálne a ekonomické zmeny. Iniciatíva Nový európsky Bauhaus (New European Bauhaus NEB) ponúka praktický rámec, aj konkrétne nástroje, ako sa k týmto výzvam postaviť zmysluplne a dlhodobo, a ako premietnuť tieto výzvy do konkrétnych projektov.

ČO JE NOVÝ EURÓPSKY BAUHAUS A PREČO BY MAL ZAUJÍMAŤ SAMOSPRÁVY

Nový európsky Bauhaus nie je iniciatíva len pre architektov, alebo odborníkov. Je to spôsob, ako sa pozeráť na rozvoj obcí a miest tak, aby sa v nich ľuďom lepšie žilo. Spája tri jednoduché myšlienky:

- aby boli obce a mestá šetrné k prírode,
- aby mali pekné a funkčné verejné priestory,
- a aby sa pri rozhodovaní počítalo s ľuďmi a ich potrebami.

Pre samosprávy to znamená možnosť realizovať projekty, ktoré dávajú zmysel v každodennom živote – napríklad obnovu námestí a parkov, komunitných priestorov, škôl, kultúrnych domov, bývania či verejných budov.

TRI ZÁKLADNÉ HODNOTY NOVÉHO EURÓPSKEHO BAUHAUSU

Aby sa projekty dali považovať za súčasť Nový európsky Bauhaus, nemusia byť zložité ani drahé. Dôležité je, aby pri ich plánovaní samosprávy mysleli na tri základné hodnoty, ktoré pomáhajú vytvárať lepšie prostredie pre každodenný život v obciach a mestách, a to:

1. Udržateľnosť

Udržateľnosť znamená premýšľať o rozvoji obce tak, aby prijaté riešenia fungovali dlhodobo, neplytvali zdrojmi a nezaťažovali zbytočne obecný rozpočet ani životné prostredie. V praxi ide napríklad o rozumné využívanie energie, vody a materiálov, o znižovanie prevádzkových nákladov verejných budov a o lepšiu prípravu na dopady zmeny klímy, ako sú horúčavy, sucho či príválové dažde.

Dôležitou súčasťou je aj obehové hospodárstvo, teda snaha znovu využívať to, čo už obec má – či už ide o existujúce budovy, materiály alebo verejné priestory. Veľký dôraz sa kladie na miestne riešenia, napríklad využívanie lokálnych materiálov, remeselníkov a dostupných zdrojov energie, čo podporuje miestnu ekonomiku a posilňuje vzťah obyvateľov k miestu, kde žijú.

2. Estetika

Estetika v Novom európskom Bauhause neznamená „luxus“, ani drahé riešenia. Ide najmä o to, aby verejné priestory a budovy boli príjemné, funkčné a prirodzene zapadali do prostredia obce či mesta. Kvalitný dizajn pomáha ľuďom cítiť sa dobre tam, kde žijú, a zvyšuje hrdosť na vlastné miesto.

Dôležitá je aj kultúrna identita – rešpektovanie histórie, miestnych tradícií a charakteru obce. Aj jednoduché zásahy, ako obnova námestia, zastávky, parku či obecného úradu, môžu výrazne zlepšiť vzhľad aj fungovanie priestoru, ak sa myslí na ľudský rozmer, prehľadnosť a detaily. Pekné a dobre navrhnuté prostredie pritom často vedie k tomu, že si ho obyvatelia viac vážia a starajú sa oň.

3. Inklúzia

Inklúzia znamená, že obec alebo mesto plánuje rozvoj pre všetkých obyvateľov, nielen pre vybranú skupinu. Dôležité je zapájať ľudí už do prípravy projektov – počúvať ich potreby, skúsenosti a nápady. Takéto projekty majú väčšiu podporu verejnosti a lepšie fungujú v praxi.

Zároveň ide o to, aby boli verejné priestory a služby dostupné pre deti, seniorov, rodiny, osoby so zdravotným znevýhodnením či ľudí s nižšími príjmami. Podpora komunitného života, stretávania sa a spolupráce posilňuje vzťahy medzi obyvateľmi a prispieva k väčšej súdržnosti v obci. Nový európsky Bauhaus zdôrazňuje, že kvalitné prostredie má slúžiť ľuďom a spájať ich, nie vytvárať bariéry.

Ako sa môže samospráva zapojiť

Zapojenie do Nového európskeho Bauhausu nemusí začínať veľkým investičným projektom ani zložitou administratívou. Naopak, často ide o postupné kroky, ktoré si obec alebo mesto vie prispôsobiť svojim možnostiam a kapacitám.

Prvým krokom môže byť inšpirácia a učenie sa. Mnohé obce v Európe už realizovali jednoduché, ale účinné riešenia – od úprav verejných priestranstiev až po komunitné projekty. Sledovanie príkladov dobrej praxe pomáha vyhnúť sa chybám a ukazuje, že kvalitné zmeny

sa dajú robiť aj s obmedzeným rozpočtom.

Navyše, obce nemusia všetko riešiť samy – spolupráca s architektmi, odborníkmi, univerzitami, neziskovými organizáciami, miestnymi podnikmi či aktívnymi obyvateľmi prináša nové nápady a pohľady. Takéto partnerstvá často zvyšujú kvalitu projektov a uľahčujú prístup k externému financovaniu.

Ďalším krokom môžu byť pilotné projekty, teda menšie zásahy alebo dočasné riešenia. Ide napríklad o dočasné úpravy ulíc, verejných priestorov či komunitné aktivity, ktoré umožňujú overiť si nové prístupy v praxi. Pilotné projekty sú menej rizikové, finančne dostupnejšie a poskytujú cennú spätnú väzbu od obyvateľov. Napokon je možné zapojiť sa aj prostredníctvom výziev a iniciatív Nového európskeho Bauhausu. Samosprávy sa môžu prihlásiť do európskych programov, sietí alebo súťaží, ktoré podporujú projekty založené na princípoch Bauhausu. Okrem finančných zdrojov tak získavajú aj odbornú podporu, medzinárodné kontakty a viditeľnosť.

SLOVENSKÁ INICIATÍVA K NOVÉMU EURÓPSKEMU BAUHAUSU

Myšlienky New European Bauhaus sa nepretavujú len do projektov a výziev, ale aj do spoločných hodnôt a spolupráce medzi aktérmi na Slovensku. Príkladom je iniciatíva, ktorá spája samosprávy, odbornú verejnosť a občiansku spoločnosť okolo spoločnej vízie kvalitnejšieho prostredia pre život.

Dňa 12. apríla 2024 sa v Bratislave stretli partneri NEB zo Slovenska a strednej Európy na jednom z podujatí festivalu Nového európskeho Bauhausu a na záver konferencie prijali [Deklaráciu Nového európskeho Bauhausu Slovensko 2024](#). Táto deklarácia vyzýva široké spektrum aktérov – od samospráv, miest a obcí cez verejné inštitúcie a občiansku spoločnosť až po súkromný sektor – aby pri svojej práci nasledovali princípy udržateľnosti, inklúzie a kvalitného verejného priestoru, ktoré NEB presadzuje. Táto iniciatíva je príležitosťou pre slovenské obce a mestá zapájať sa do spoločného dialógu a zdieľať skúsenosti pri tvorbe lepších miest pre život.

**NA ČO SA OPLATÍ PRIPRAVIŤ:
TÉMY A VÝZVY NOVÉHO EURÓPSKEHO
BAUHAUSU**

Princípy Nového európskeho Bauhausu sa postupne premietajú aj do konkrétnych výziev a možností financovania. Pre samosprávy je preto dôležité vedieť, aké témy budú v najbližších rokoch podporované a na čo sa môžu pripravovať. Nasledujúci prehľad približuje hlavné zameranie pracovného programu Nového európskeho Bauhausu na roky 2026 – 2027 a ukazuje, akým oblastiam bude venovaná osobitná pozornosť.

Pracovný program Nový európsky Bauhaus na roky 2026 – 2027 sa zameriava na premenu susedstiev, budov a verejných priestorov tak, aby boli udržateľné, inkluzívne, kvalitné a pripravené na budúcnosť. Témy sú rozdelené podľa rokov a tematických oblastí („destinations“).

**ROK 2026 – ZAMERANIE NA AKTUÁLNE
SPOLOČENSKÉ A PRIESTOROVÉ VÝZVY**

Témy plánované na rok 2026 reagujú najmä na aktuálne problémy, s ktorými sa obce a mestá stretávajú už dnes. Dôraz sa kladie na kvalitu bývania, fungovanie susedstiev a verejných priestorov, ako aj na to, ako prostredie, v ktorom ľudia žijú, ovplyvňuje ich zdravie, pohodu a vzťahy v komunite. Projekty v tomto roku sa zameriávajú na hľadanie praktických riešení, ktoré pomáhajú zlepšiť každodenný život obyvateľov a zároveň pripravujú územia na budúce výzvy, ako sú klimatické zmeny, či sociálne nerovnosti.

**Spájanie zelenej transformácie,
sociálnej inklúzie a miestnej demokracie**

V roku 2026 sa v rámci tém výzvy dôraz kladie najmä na ľudí a ich životné podmienky v susedstvách. Témy sa venujú riešeniu bezdomovectva prostredníctvom dostupného bývania, lepšiemu navrhovaniu obytných štvrtí a pochopeniu toho, ako prostredie vplýva na zdravie a duševnú pohodu obyvateľov.

**Obchodné a regeneračné prístupy
v zastavanom prostredí**

Táto časť sa sústreďuje na existujúce budovy a priestory. V centre pozornosti je zlepšovanie tepelného komfortu, údržba a opravy budov namiesto ich búrania, ako aj inovatívne využívanie priestoru, napríklad do výšky. Ide o praktické riešenia, ktoré môžu mestám a obciam pomôcť znížiť náklady a environmentálnu záťaž.

**Inovatívne financovanie a nové
obchodné modely**

V roku 2026 sa zároveň testujú nové spôsoby financovania a správy projektov v susedstvách. Témy sa zameriávajú na prepojenie sociálnych služieb, lepšie využitie kapitálu pre projekty NEB a na opätovné využitie prázdnych alebo zanedbaných budov a plôch.

**ROK 2027 – ZAMERANIE NA DLHODOBÚ
TRANSFORMÁCIU A BUDÚCNOSŤ
SUSEDSTIEV**

Témy plánované na rok 2027 sa viac pozerajú dopredu a v dlhšom časovom horizonte. Zameriávajú sa na to, ako môžu obce a mestá systematicky meniť svoje susedstvá tak, aby boli pripravené na budúce spoločenské, klimatické a ekonomické zmeny. Dôraz sa kladie na nové spôsoby spolupráce medzi samosprávou, obyvateľmi a ďalšími aktérmi, na posilňovanie komunitných väzieb a na hľadanie udržateľných riešení, ktoré budú fungovať aj o desať či dvadsať rokov.

Rok 2027 zároveň otvára priestor pre inovatívnejšie prístupy v oblasti výstavby, obnovy území a financovania projektov. Ide o témy, ktoré pomáhajú obciam a mestám plánovať rozvoj strategicky, myslieť na budúce generácie a postupne budovať kvalitné, živé a odolné prostredie pre život.

**Spájanie zelenej transformácie,
sociálnej inklúzie a miestnej demokracie**

V roku 2027 sa pozornosť presúva k spôsobom riadenia a spolupráce. Témy sa venujú spolurozhodovaniu medzi samosprávou a obyvateľmi, podpore medzigeneračných komunit a využívaniu nových výskumných prístupov na riešenie sociálnych výziev spojených so zelenou transformáciou.

**Obchodné a regeneračné prístupy
v zastavanom prostredí**

Táto oblasť sa v roku 2027 zameriava na inovatívne stavebné materiály a postupy, kvalitu a bezpečnosť stavieb a obnovu území v okolí dopravnej infraštruktúry, ako sú železnice a diaľnice. Ide o témy dôležité najmä pre mestá, ale aj obce dotknuté dopravnými koridorami.

**Inovatívne financovanie a nové
obchodné modely**

Rok 2027 prináša pohľad do budúcnosti – modulárna výstavba, komunitné investovanie a spoločné vlastníctvo, ako aj strategické plánovanie dlhodobého rozvoja susedstiev v súlade s princípmi Nového európskeho Bauhausu.

Spoločná téma pre rok 2027

Naprieč všetkými oblasťami sa objavuje aj spoločná téma zameraná na znižovanie zastavovania pôdy a citlivé územné plánovanie. Cieľom je chrániť krajinu a zároveň rozvíjať obce a mestá udržateľným spôsobom.

DÔLEŽITÉ TERMÍNY:

Otvorenie výziev: 5. mája 2026

Uzatvorenie výziev 2026: 1. decembra 2026

Nový európsky Bauhaus ukazuje, že rozvoj obcí a miest nemusí byť len o technických riešeniach, alebo veľkých investíciách. Je predovšetkým o premyslených rozhodnutiach, ktoré zlepšujú každodenný život ľudí, posilňujú komunitu a pripravujú územia na budúce výzvy. Či už ide o menšiu obec, alebo väčšie mesto, princípy udržateľnosti, estetiky a inklúzie sa dajú uplatniť v rôznom rozsahu a podľa miestnych možností.

Pre samosprávy predstavuje Nový európsky Bauhaus príležitosť premýšľať o projektoch komplexnejšie, prepájať verejný priestor, bývanie, komunitný život a životné prostredie do jedného celku. Zároveň ponúka orientáciu v tom, aké témy budú v najbližších rokoch podporované a kde sa oplatí hľadať inšpiráciu, partnerstvá či finančné zdroje.

Aj malé kroky – pilotné projekty, zapojenie obyvateľov či spolupráca s partnermi – môžu viesť k veľkým zmenám. Nový európsky Bauhaus tak nie je cieľom sám o sebe, ale praktickým rámcom, ktorý môže pomôcť obciam a mestám stať sa kvalitnejším, príjemnejším a odolnejším miestom pre život.

*Erika Jankajová, Kontaktný bod Misie EÚ,
Elena Žáková, Národný kontaktný bod,
Klaster 2: Kultúra, tvorivosť a inkluzívna spoločnosť,
Nový európsky Bauhaus, CVTI SR*

Smart Cities Klub a AIT: expertíza z Európy pre slovenské samosprávy

Smart Cities Klub posilňuje svoju ambíciu prinášať slovenským mestám, obciam aj krajom kvalitnú medzinárodnú expertízu a overené riešenia z praxe. Nová spolupráca s Austrian Institute of Technology (AIT) otvára samosprávam cestu k inováciám, pilotným projektom aj zapojeniu do európskych výziev. Prvé pracovné stretnutie sa uskutočnilo v decembri vo Viedni a v januári sa diskusia posunula k návrhu memoranda o spolupráci, ktoré má vytvoriť rámec pre dlhodobé a prakticky orientované partnerstvo.

Smart Cities Klub dlhodobo stojí pri slovenských mestách, obciach aj krajoch v snahe pomáhať im orientovať sa v rýchlo sa meniacom svete inovácií, digitalizácie a udržateľného rozvoja. Samosprávy dnes čelia čoraz komplexnejším výzvam od klimatickej zmeny cez energetickú bezpečnosť až po využívanie dát a umelej inteligencie pri riadení a poskytovaní služieb v ich pôsobnosti. Práve preto je čoraz dôležitejšie, aby mali k dispozícii nielen víziu, ale aj kvalitnú, overenú expertízu zo zahraničia a možnosť učiť sa z riešení, ktoré už inde v Európe prešli praktickým testom.

Aj z tohto dôvodu inicioval Smart Cities Klub v závere minulého roka nové strategické prepojenie s Austrian Institute of Technology. Začiatkom decembra sa zástupcovia Smart Cities Klubu zúčastnili odborného pracovného stretnutia priamo v sídle AIT vo Viedni. Išlo o prvý, no veľmi dôležitý krok k nadviazaniu systematickej spolupráce, ktorá má ambíciu prinášať slovenským samosprávam konkrétnu pridanú hodnotu.

Už počas decembrového stretnutia sa ukázalo, že medzi oboma stranami existuje silná zhoda v pohľade na budúcnosť samospráv. AIT disponuje hlbokou výskumnou a analytickou expertízou, ale zároveň aj bohatými skúsenosťami z reálnych projektov, kde sa nové technológie a prístupy overujú priamo v mestskom prostredí. Smart Cities Klub na druhej strane prináša detailnú znalosť slovenského samosprávneho prostredia, jeho potrieb, limitov aj príležitostí. Práve spojenie týchto dvoch perspektív vytvára predpoklad na vznik riešení, ktoré nie sú len inovatívne, ale aj reálne využiteľné v každodennej praxi miest, obcí a krajov.

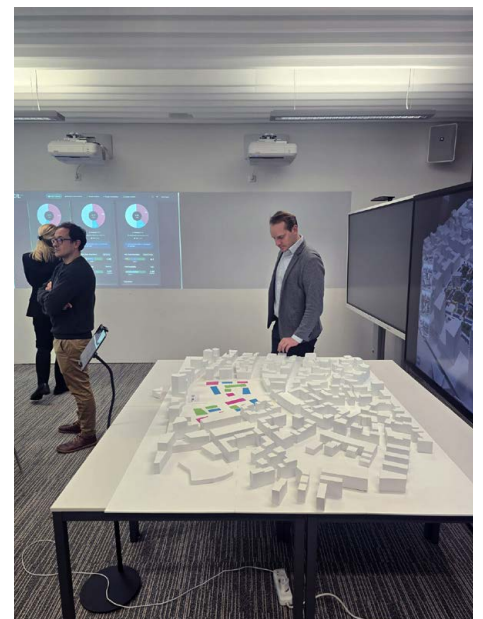
Na základe decembrového stretnutia sa v januári otvorila diskusia o návrhu memoranda o spolupráci, ktoré má vytvoriť rámec pre dlhodobé partnerstvo. Nejde pritom o formálny dokument bez obsahu,

ale o spoločné vyjadrenie záujmu rozvíjať spoluprácu v oblastiach, ktoré sú pre slovenské samosprávy strategicky kľúčové.

Diskusie sa sústreďujú najmä na to, ako môžu vybrané slovenské samosprávy fungovať ako testovacie prostredia pre nové riešenia a ako efektívne prenášať know-how zo zahraničia do lokálneho kontextu. Silnou témou je aj zapájanie samospráv do medzinárodných projektov a výziev, kde môžu v spolupráci s výskumným partnerom získať prístup k financiam, expertom aj inovatívnym nástrojom. Dôležité miesto má práca s dátami, budovanie digitálnej infraštruktúry a zodpovedné využívanie umelej inteligencie, vrátane dôrazu na etiku, transparentnosť a ochranu osobných údajov. Spolupráca má ambíciu reagovať aj na otázky odolnosti miest, energetickej sebestačnosti, kybernetickej bezpečnosti a pripravenosti na krízové situácie. Rovnako významnou oblasťou je životné prostredie a adaptácia na zmenu klímy, kde môže AIT priniesť technologické nástroje a analytické prístupy využiteľné pri riadení kvality ovzdušia, hospodárení s vodou či rozvoji zelenej infraštruktúry. Neoddeliteľnou súčasťou partnerstva je aj podpora strategického plánovania, aby koncepčné dokumenty nezostávali len na papieri, ale nachádzali reálne uplatnenie v praxi.

Smart Cities Klub týmto krokom potvrdzuje svoju ambíciu byť pre slovenské mestá, obce aj kraje silným a dôveryhodným partnerom, ktorý im pomáha otvárať dvere k medzinárodnej expertíze, overeným riešeniam a novým príležitostiam. Spolupráca s Austrian Institute of Technology predstavuje začiatok cesty, ktorej cieľom nie sú abstraktné vízie, ale konkrétne zlepšenia fungovania miest a kvality života ich obyvateľov postavené na znalostiach, spolupráci a reálnych skúsenostiach z praxe.

Jaroslav Kacer

Inovácie v pohybe – inDays štartuje v Žiline

Slovensko má nápady, má šikovných ľudí aj kvalitné projekty. To, čo mu však často chýba, je prepojenie. Práve s touto ambíciou vznikla nová celoslovenská putovná iniciatíva inDays. Nechce pridávať ďalšiu izolovanú akciu do už aj tak nabitého kalendára, ale ponúknuť premyslený systém formátov, ktoré dávajú inováciám v regiónoch jasnú štruktúru, väčší zmysel a predovšetkým dlhodobý dopad. Ako to môže fungovať v praxi ukáže premiérový summit inDays Žilina 2026, ktorý sa uskutoční 12. – 14. mája 2026. Registrácia je už teraz otvorená.

Iniciatíva inDays vychádza z dlhoročných skúseností Smart Cities Klubu so zavádzaním inovácií do samospráv, podporou moderného riadenia a zvyšovaním kvality života obyvateľov. Jej cieľom je prepájať ľudí, inštitúcie, projekty, mestá, obce aj kraje, nápady a zdroje tak, aby v jednotlivých regiónoch vznikali živé a funkčné inovačné ekosystémy. Práve tie dokážu prinášať skutočný rozvoj, nielen krátkodobú inšpiráciu, ale dlhodobé konkrétne zmeny.

InDays stojí na otvorenej spolupráci, zdieľaní skúseností a zapojení všetkých kľúčových aktérov v území. V každom regióne dnes existujú samosprávy, univerzity, firmy, inovátori aj aktívni občania. Často však fungujú vedľa seba, bez dlhodobého prepojenia a spoločnej vízie. Zmyslom inDays je túto roztrieštenosť zmeniť a ukázať, že keď sa jednotlivé podujatia, iniciatívy a subjekty prepoja, ich efekt sa násobí a prínos pre región sa výrazne predlžuje v čase.

Zároveň iniciatíva reflektuje realitu slovenských samospráv. Každá je iná veľkosťou, rozpočtom, ambíciami aj výzvami. Preto inDays nie je jedna univerzálna akcia, ale flexibilný systém vzájomne prepojených formátov. Od menších lokálnych stretnutí typu inDays Meet-up, ktoré otvárajú dialóg a zbierajú spätnú väzbu, cez exkluzívne inDays Mayor's Café určené primátorom a starostom, až po odborné a kreatívne inDays Workshopy a formát inDays Ideas, ktoré zapájajú odborníkov, študentov aj verejnosť a dávajú priestor novým nápadom, schopným prerásť do reálnych projektov. Cieľom je, aby sa do inDays mohol zapojiť naozaj každý, kto chce svoje mesto, obec alebo región posúvať ďalej.

Vlajkovou loďou celej iniciatívy je inDays Summit, putovný niekoľkodňový formát, ktorý sa každý rok koná v inej hostiteľskej samospráve. Tá sa vďaka tomu na niekoľko dní stáva centrom pozornosti odbornej aj širšej verejnosti, médií aj partnerov. Program summitu je vždy pripravovaný na mieru miestnym témam a výzvam a jeho hlavným princípom je prepájanie. Ak už v danom meste alebo obci existujú konferencie, odborné semináre, tematické podujatia či komunitné iniciatívy, summit ich nenahrádza. Naopak, dáva im spoločnú strechu,

jasný rámec a väčší dosah. Veľmi často potom toto prepojenie pokračuje aj po skončení summitu v podobe nových partnerstiev a projektov.

Práve tento prístup sa naplno prejaví pri premiérovom summite inDays Žilina 2026, ktorý sa uskutoční v meste Žilina. Pre tento ročník sa podarilo prepojiť ďalšie tri tradičné a silné podujatia – Festival inovácií, konferenciu Slovensko na ceste k Smart Cities a konferenciu Dopravná infraštruktúra v mestách – pod jednu spoločnú strechu a vytvoriť tak logicky nadväzujúci trojdňový program. Summit vzniká v spolupráci Smart Cities klub, Inovačného centra INOVIA, Žilinskej univerzity v Žiline a Mesta Žilina a už teraz slúži ako ukážkový príklad toho, ako môže prepájanie v praxi fungovať.

Program summitu je navrhnutý tak, aby reagoval na aktuálne spoločenské výzvy, konkrétne potreby samospráv aj podnety z akademického a podnikateľského prostredia. Už pred samotným začiatkom summitu sa predstavia priamo v centre mesta formou výstavy vo verejnom priestore. Počas summitu potom účastníci nájdu expozície s priamym kontaktom na inovácie a technológie, priestor na odborný dialóg aj networking, ktorý prirodzene prepojí verejný sektor, biznis a akademickú sféru.

Druhý deň summitu, 13. mája 2026, bude patriť 11. ročníku tradičnej konferencie Smart Cities klubu Slovensko na ceste k Smart Cities. Zameria sa na inovácie prostredníctvom tzv. Living Labov – prístupu, ktorý umožňuje samosprávam testovať nové riešenia priamo v reálnom prostredí miest a obcí. Program dňa otvorí úvodný blok za prísľubenej účasti Samuela Migala, ministra investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie (MIRRI). Nasledovať bude prakticky orientovaný program zameraný na zdieľanie skúseností z realizovaných Living Labov na Slovensku aj v zahraničí. Účastníci sa zoznámia s konkrétnymi case studies, ktoré

môžu slúžiť ako inšpirácia pre zmeny v ich vlastných samosprávach, a zapoja sa do workshopov určených predovšetkým pre výkonných zástupcov miest a obcí, ktorí hľadajú prenositeľné a realizovateľné riešenia. Významnou súčasťou druhého dňa bude aj spoločná tvorba budúcej vízie Žiliny s využitím moderných nástrojov umelej inteligencie. Práve tu sa prepojí strategické myslenie s praxou – dlhodobé vízie sa začnú premieňať na konkrétne kroky a podnety pre ďalší rozvoj mesta aj regiónu.

Oficiálny štart summitu inDays Žilina 2026 prebehne 28. januára 2026 v Žiline v rámci raňajok s novinármi a primátorom Mesta Žilina Petrom Fiabánem. Toto stretnutie symbolicky odštartovalo nielen komunikáciu samotného summitu, ale aj širšiu spoluprácu v regióne, ktorá má ambíciu pokračovať dlho po jeho skončení.

inDays má jasnú ambíciu rozhybať slovenské samosprávy, posilniť ich konkurencieschopnosť a ukázať, že inovácie nie sú vzdialeným pojmom, ale každodenným nástrojom rozvoja. Po žilinskom štarte sa tento putovný formát bude každý rok presúvať do inej samosprávy a postupne sprístupňovať inovácie celému Slovensku.

Registrácia na summit inDays Žilina 2026 je už otvorená. Ak pôsobíte v samospráve, biznise, akademické sfére alebo inovačnom prostredí, ste odborníkom alebo súčasťou komunity, ktorá chce meniť veci k lepšiemu, práve teraz je ten správny čas zapojiť sa. Rovnako radi privítame partnerov podujatia aj rečníkov, ktorí chcú zdieľať svoje skúsenosti a inšpirovať ostatných. Žilina tento rok nebude len hostiteľom summitu. Bude miestom, kde sa ukáže, že keď sa prepoja ľudia, organizácie a inovácie, veci sa začnú skutočne posúvať ďalej. Viac informácií nájdete na inadays.sk.

Jaroslav Kacer

Rokovali sme so sieťou environmentálnych vzdelávacích organizácií Špirála

Bratislava – 29. januára 2026 – Predseda Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) Jozef Božik rokoval s predsedom siete Špirála Richardom Medalom o možnostiach systematického posilnenia environmentálnej výchovy a vzdelávania na základných školách v podmienkach miest a obcí.

Cieľom rokovania vo štvrtok 29. januára 2026 bolo posunúť tému environmentálnej výchovy na vyššiu úroveň a vytvoriť ucelený rámec spolupráce medzi samosprávami, školami a neformálnym vzdelávacím sektorom. Diskusia sa sústredila na prípravu stratégie, ktorá by vychádzala z analýzy súčasného stavu environmentálnej výchovy v školách, ako aj z identifikácie legislatívnych a systémových bariér, ktoré dnes bránia jej systematickému rozvoju.

V priebehu roka 2026 má byť spracovaná analýza potrieb a návrh stratégie v oblasti neformálnych environmentálnych organizácií pôsobiach

v školskom prostredí. Zámerom je následne prepojiť tieto organizácie so školami a samosprávami a vytvoriť funkčný model spolupráce, ktorý bude využiteľný naprieč regiónmi Slovenska. Súčasťou návrhov je aj vznik Klubu koordinátorov environmentálnej výchovy, ktorý by poskytoval systematickú metodickú podporu, odborné poradenstvo a priestor na zdieľanie dobrej praxe.

ZMOS deklaroval záujem byť nápomocný pri rozširovaní tohto prieskumu do ďalších miest a obcí, ktorý bude podkladom pre analýzu a stratégiu. ZMOS bude oslovať v tejto súvislosti svoje členské mestá a obce tak, aby dotazník vyplnili do konca februára.

Cieľom spolupráce je dlhodobo posilňovať environmentálnu výchovu a vzdelávanie na základných školách a prispieť k rozvoju environmentálneho povedomia v úzkej spolupráci so samosprávami ako zriaďovateľmi škôl.

Sieť Špirála je stavovská sieť mimovládnych organizácií, odborníkov a iniciatív pôsobiach v oblasti environmentálnej výchovy a vzdelávania. V súčasnosti združuje 15 mimovládnych organizácií z celého Slovenska.

Rokovania sa zúčastnili aj riaditeľka Kancelárie ZMOS Zuzana Špačeková a odborná expertka Kancelárie ZMOS pre oblasť školstva Mária Chorváthová. Za Špirálu experti Imrich Jakaba (akademický expert) a Katarína Zvariková.

Budeme partnerom jubilejného 70. ročníka Medzinárodných cyklistických pretekov Okolo Slovenska

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) bude partnerom jubilejného 70. ročníka Medzinárodných cyklistických pretekov Okolo Slovenska. Memorandum o spolupráci podpísal za ZMOS jeho predseda Jozef Božik a za Slovenský zväz cyklistiky jeho prezident Peter Privara.

„Je pre nás ctou byť partnerom prestížneho cyklistického podujatia, ktoré 16. – 20. septem-

bra 2026 napíše už úctyhodnú sedemdesiatu kapitolu. Medzinárodné cyklistické preteky Okolo Slovenska považujem za vynikajúcu reklamu pre celú našu krajinu. Samozrejme, osobitne pre mestá a obce, ktorými bude pelotón prechádzať,“ ozrejmil predseda ZMOS Jozef Božik.

ZMOS bude nápomocný najmä pri príprave, propagácii a realizácii podujatia.

O témach, ktoré majú zásadný vplyv na rozvoj územia a kvalitu života v mestách a obciach

Predseda Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) Jozef Božik rokoval s predsedníčkou Slovenskej komory architektov Norou Vrankovou o témach, ktoré majú zásadný vplyv na rozvoj územia a kvalitu života v mestách a obciach.

Diskusia sa vo štvrtok 29. januára 2026 sústredila na územnú reformu v nadväznosti na územné plánovanie a na implementáciu Architektonickej politiky Slovenska, ktorá bola schválená vládou Slovenskej republiky. Zástupcovia ZMOS a Slovenskej komory architektov sa zhodli na potrebe posilniť kvalitu architektúry a urbanizmu ako nástroja rozvoja verejných priestranstiev, bývania, udržateľnosti sídiel a kultúrneho prostredia.

Osobitná pozornosť bola venovaná zákonu o územnom plánovaní, vrátane jeho praktickej

vykonateľnosti v podmienkach miest a obcí. Zaznela potreba intenzívnej spolupráce pri naplňaní zákonnej povinnosti, podľa ktorej musia mať všetky samosprávy spracované územné plány najneskôr do roku 2032, ako aj pri riešení odborných, personálnych a finančných kapacít samospráv.

Rokovanie sa dotklo aj digitálneho obrazu krajiny a postupnej digitalizácie územného plánovania, ktorá predstavuje významnú výzvu, ale aj príležitosť pre efektívnejšie rozhodovanie v území.

Súčasťou rokovania bola aj diskusia o Cene za architektúru CE ZA AR 2026, ktorej ZMOS poskytne záštitu, čím chce zdôrazniť význam kvalitnej architektúry a urbanistických riešení pre mestá a obce.

Záver rokovania patril príprave memoranda o spolupráci medzi ZMOS a Slovenskou komorou

architektov, ktoré má vytvoriť rámec pre systematickú spoluprácu v oblasti územného plánovania, architektúry a rozvoja sídiel.

Za ZMOS sa rokovania zúčastnili riaditeľka Kancelárie ZMOS Zuzana Špačeková a odborný expert Kancelárie ZMOS pre legislatívu Tomáš Tahotný. Za Slovenskú komoru architektov sa na rokovaní zúčastnil podpredseda komory Kornel Kobák.

Spolupráca ZMOS a Budovy pre budúcnosť pokračuje

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) pokračuje v naplňaní spoločného memoranda s iniciatívou Budovy pre budúcnosť a ďalšími partnermi s cieľom systematicky podporovať investície do obnovy historických budov vo vlastníctve miest a obcí.

Rokovanie vo štvrtok 29. januára 2026 sa zameralo na zhodnotenie aktuálneho vývoja po decembrovom stretnutí partnerov na Ministerstve dopravy SR, ktoré sa uskutočnilo za účasti Budovy pre budúcnosť, ZMOS, SK8 a Únie miest Slovenska. Diskusia sa venovala najmä ďalšiemu postupu v kontexte súčasných aj budúcich európskych finančných zdrojov a možnostiam ich efektívneho využitia v prospech samospráv.

Partneri sa zhodli na potrebe systematického zhromažďovania a vyhodnocovania relevantných dát o stave a investičných potrebách budov miest a obcí. Cieľom je vytvoriť ucelený dátový základ, ktorý umožní lepšie argumentovať potrebu financovania obnovy týchto objektov na národnej aj európskej úrovni. V tejto súvislosti bola diskutovaná aj príprava pracovnej skupiny, ktorej úlohou bude agregovať už existujúce mapované dáta a doplniť ich o ciele doskúmanie tam, kde údaje chýbajú.

Predseda ZMOS Jozef Božik zdôraznil, že je nevyhnutné, aby mali samosprávy k dispozícii reálne dáta a stabilné finančné nástroje, ktoré im umožnia tieto investície realizovať.

Rokovania sa za ZMOS zúčastnili predseda ZMOS Jozef Božik, riaditeľka Kancelárie ZMOS Zuzana Špačeková a odborná expertka Kancelárie ZMOS pre regionálny rozvoj a eurofondy Barbara Macáková. Iniciatívu Budovy pre budúcnosť zastupovali riaditeľka Katarína Nikodémová a public affairs manažérka Kristína Korčeková.

Michal Paška, Združenie miest a obcí Slovenska

V Bernolákove vzniká unikátny kampus bioenergetiky a krajiny tvorby

Len kúsok od Bratislavy – v Bernolákove – postupne vzniká moderný vzdelávací kampus, ktorý má ambíciu stať sa jedným z kľúčových centier odborného vzdelávania v oblasti poľnohospodárstva, krajiny tvorby, bioenergetiky, životného prostredia a prírodných vied na Slovensku. Bratislavský samosprávny kraj (BSK) tu pripravuje integrovaný areál postavený na princípoch SMART školy, úzko prepojený s praxou, výskumom a potrebami trhu práce.

Kampus spojí odborné vzdelávanie, modernú infraštruktúru a partnerstvá so zamestnávateľmi a odbornými inštitúciami. Projekt je koncipovaný ako dlhodobé systémové riešenie nedostatku kvalifikovaných odborníkov v oblasti pôdohospodárstva, energetiky a environmentálnych profesií – nielen pre Bratislavský kraj, ale pre celé Slovensko.

MODERNÁ INFRAŠTRUKTÚRA POSTAVENÁ NA PRINCÍPOCH SMART ŠKOLY

Bratislavský samosprávny kraj v rámci projektu zabezpečí výstavbu konkurencieschopnej a energeticky efektívnej infraštruktúry pre obe zapojené školy, vznik špecializovaných odborných a cvičných pracovísk pre bioenergetiku, poľnohospodárstvo a krajiny tvorbu, ako aj vytvorenie atraktívnej a na prax orientovanej ponuky študijných programov v úzkej spolupráci s partnermi. Súčasťou zámeru je aj infraštruktúra využiteľná pre projektových partnerov a vznik kvalitných verejných priestorov s dôrazom na bezbariérovosť, zelené opatrenia a napojenie na verejnú dopravu. Do projektu sú zapojení významní partneri z praxe a verejného sektora, medzi nimi Republiková únia zamestnávateľov, Slovenská poľnohospodárska a potravinárska

komora, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Štátny inštitút odborného vzdelávania.

Aktuálne sú dokončené odborné učebne pre Strednú odbornú školu záhradnícku, jedáleň, spoločenská sála, ako aj rekonštrukcia internátu. Nasledovať bude energetická obnova budovy. Samosprávny kraj podal žiadosť o nenávratný finančný príspevok, ktorej súčasťou je aj modernizácia bioenergetickej učebne. V prvom štvrtroku 2026 sa predpokladá získanie stavebného povolenia na vybudovanie špecializovanej bioenergetickej učebne a v druhom štvrtroku 2026 je plánovaný začiatok verejného obstarávania na zhotoviteľa stavebných prác. Všetky práce na kampuse by mali byť dokončené v septembri 2028.

ŠTUDIJNÉ ODBORY

Študijné odbory v rámci kampusu budú tvoriť ucelený a navzájom prepojený systém odborného vzdelávania. Učňovské aj maturitné štúdium v oblasti záhradníctva bude postupne transformované na širšie poňatú krajiny tvorbu s dôrazom na správu krajiny, zeľeň v sídlach, vodozádržné opatrenia a adaptáciu na zmenu klímy, pričom práve krajiny tvorba sa stane jedným z hlavných odborných pilierov kampusu.

Bioenergetika ako kľúčový a unikátny odbor sa posunie od čisto odborného vzdelávania smerom k aplikovanému výskumu a bude úzko prepojená s oblasťou obnoviteľných zdrojov energie, využitím biomasy a energetickými systémami viazanými na poľnohospodárstvo. Výučba v oblasti poľnohospodárstva a poľnohospodárskych technológií sa zameria na rastlinnú výrobu, poľnohospodárske stroje, technológie a prevádzkové systémy tak, aby reflektovala potreby modernej a technologicky vyspelej poľnohospodárskej praxe.

Pokračovať bude aj vzdelávanie v oblasti techniky a prevádzky dopravy vrátane logistických činností, so zvažovaním tematickým prepojením na poľnohospodárske a technologické odbory, aby bol tento odbor kompatibilný s celkovým profilom kampusu. Významnou súčasťou ponuky bude aj nová perspektívna špecializácia v oblasti životného prostredia a vodného hospodárstva zameraná na vodu, krajinné systémy a environmentálnu ochranu, podporená modernou a adekvátnou infraštruktúrou.

Michal Feik

Rok 2026 – začína cesta ku obdobiu EÚ 2028 – 2034

V januári sa uskutočnila tradičná Výročná porada Partnerstiev pre prosperitu (PPP), na ktorej členovia tohto občianskeho združenia spolu s pozvanými hosťami diskutovali o prioritách práce na nasledujúci rok. Do diskusie sa zapojili aj štátni tajomníci Radoslav Štefánek (MIRRI SR) a Patrik Krauspe (MV SR). Oslovili sme prezidenta PPP Milana Ištvána, aby zhodnotil predchádzajúci rok a predstavil kľúčové témy pre rok 2026.

Aký bol rok 2025 v oblasti digitalizácie verejnej správy na Slovensku?

Mnohé procesy, žiaľ, spomalila výmena ministra informatizácie a následné personálne zmeny. Rozbieha sa však po dlhom schvaľovaní realizácia stovky IT projektov financovaných z Programu Slovensko (PSK), národných i dopytových, niekoľko desiatok bude z oblastí „smart city“. Koncom roka vláda schválila revíziu PSK, pribudlo 5 nových priorit EÚ, všetci netrpezlivo čakáme na nový harmonogram výziev. Finišovalo aj veľa projektov financovaných z Plánu obnovy a odolnosti (POO). Z hľadiska objemu financií sú kľúčové dve oblasti (každá za zhruba 200 miliónov eur): v gescii MIRRI SR je to digitálna transformácia verejnej správy a životné situácie, v gescii MŠVVM SR je to digitálne vybavenie a infraštruktúra škôl.

Čo nás čaká v roku 2026?

Ak sa podarí zrealizovať prioritné životné situácie v rámci POO, ako bolo pred piatimi rokmi plánované, bude to možno najvýznamnejšia zmena fungovania verejnej správy u nás od čias rakúsko-uhorskej monarchie. Dúfam, že sa to podarí, že to občania pozitívne pocítia v každodennom živote.

Rozbehne sa naplno príprava SR na budúce programové obdobie EÚ 2028-2034. SAV pripravuje pre vládu Víziu Slovensko 2040, úrad podpredsedu vlády pripravuje Investičný plán Slovensko. V Bruseli a v členských štátoch EÚ sa diskutuje návrh Viacročného finančného rámca EÚ (sedemročný rozpočet). Následne sa začne príprava NRPP – Národného a regionálneho partnerského plánu, tak, aby sme na jeseň 2027 mohli náš návrh NRPP odoslať do Bruselu.

Aké bude programové obdobie EÚ 2028 – 2034? Ktoré témy sa budú v príprave diskutovať najviac?

Aktuálne asi najviac protestujú poľnohospodári, proti návrhu komisie namietali všetky členské štáty. Menia sa finančné pravidlá, vrátane miery kofinancovania. Tak uvidíme, ako to dopadne. Z nášho uhla pohľadu sa na to pozeráme pozitívne. Objem finančných prostriedkov bude opäť veľký, okolo 20 miliárd eur, z toho zhruba polovica na menej rozvinuté regióny (minimálne). V európskej legislatíve vidíme aj priority, ktoré sú prioritami našich členov a partnerov: efektívna verejná správa, digitálna transformácia, kybernetická bezpečnosť, inovácie. Príprava NRPP predpokladá posilnený princíp partnerstva – tak verím, že to tak bude, lebo za posledné dva roky sme v niektorých oblastiach zaznamenali pokles transparentnosti a participatívnosti (napríklad pri príprave zámerov národných projektov alebo Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy). Určite je v NRPP priestor aj na podporu smart city projektov.

Pripravila redakcia

TU-BA AKO ŽIVÉ SRDCE MESTA: Miesto, kde sa tvorí Bratislava

Ako vytvoriť miesto, kde sa stretávajú odborníci, samospráva aj verejnosť a kde sa rozvoj mesta nielen plánuje, ale aj vysvetľuje a diskutuje? Porozprávali sme sa s riaditeľkou Metropolitného inštitútu Bratislavy **Petrou Marko** o tom, ako vznikla TU-BA – nové centrum architektúry a mestského plánovania, ktoré prepája dialóg, vzdelávanie a participáciu priamo v srdci mesta.

Ako vznikla myšlienka vytvoriť TU-BA? Čo bol impulz?

Myšlienku TU-BA som predstavila už počas výberového konania na riaditeľku Metropolitného inštitútu Bratislavy (MIB). Nešlo o novinku – podobné centrá fungujú v Prahe, Kodani či Budapešti a vízia takéhoto priestoru bola ukotvená aj v stratégiách mesta a MIB-u. Chýbalo však jej pretavenie do reality. Išlo o vytvorenie živého priestoru, kde by sa rozvoj mesta zrozumiteľne a otvorene vysvetľoval, diskutoval a zdieľal. Našou ambíciou je dlhodobo kultivovať a aktivovať TU-BA ako miesto dialógu, vzdelávania a zapájania verejnosti, vrátane detí a mladých ľudí, ktorí budú formovať budúcnosť Bratislavy.

Inšpiráciu nám boli aj iné európske mestá, ktoré mali podobné centrá architektúry a mestského plánovania už dlhé roky – napríklad Londýn, v ktorom som dlhodobo pôsobila. Rovnako aj susedná Praha, kde Inštitút plánovania a rozvoje (IPR) päť rokov po svojom vzniku založil CAMP. Dnes ide o kľúčové miesto pre osvetu, diskusie a prezentácie rozvojových vízií mesta pre

širokú aj odbornú verejnosť. Bolo mi jasné, že takéto miesto potrebuje aj Bratislava a som veľmi šťastná, že ho dnes máme.

Akú potrebu mesta alebo komunity ste chceli projektom naplniť?

Úlohou MIB-u je aj prepájať všetkých, ktorí mesto tvoria, a vytvárať priestor pre otvorený, kritický a zároveň rešpektujúci dialóg. Cieľom TU-BA je poskytovať dostupnú, bezpečnú a neutrálnu pôdu pre tieto diskusie naprieč všetkými aktérmi v rozvoji mesta od odborníkov až po širokú verejnosť.

Vieme, že Slovensko má dlhodobú nízku mieru dôvery v inštitúcie, no v Bratislave sa vďaka participácii situácia mení. Z našej skúsenosti vidíme, že cez osobné stretnutia, vysvetľovanie a dialóg vieme prekonať bariéry strachu či predsudkov. Zároveň tak vytvárame miesto pre vzájomné vypočutie a hľadanie konsenzu. TU-BA je platformou, kde sa môžu stretnúť odborníci, zástupcovia mesta, súkromného sektora a verejnosti. Spoločne tu hľadajú odpovede na jednotlivé otázky súvisiace

Foto: Miro Pochyba

s urbanizmom, územným plánovaním či inklúziou. Participácia a komunikácia sú zakotvené v DNA inštitútu a TU-BA je koene fyzický priestor, kde môže prebiehať.

Prečo práve tento priestor a lokalita?

Hľadali sme bezbariérový priestor, ktorý je dobre situovaný, dostupný peši aj verejnou dopravou, blízko k tepu mesta - lokalita na Štúrovej 4 splnila tieto parametre. TU-BA je otvorená sedem dní v týždni od rána do večera. Prístup je priamo z ulice, je bezbariérový a kúsok od zastávok MHD. TU-BA je tak v srdci mesta a pulzuje spolu s ním.

Bol začiatok viac „srdcový“ alebo strategický?

Je to spojenie oboch princípov. Prepojenie tvorby mesta s komunikáciou a participáciou bolo súčasťou môjho profesijného DNA, ktoré som si priniesla z Londýna, ale zároveň je to strategický cieľ a dôležitý krok v napĺňaní potrieb mesta a jeho obyvateľov a obyvateľiek.

Foto: Miro Pochyba

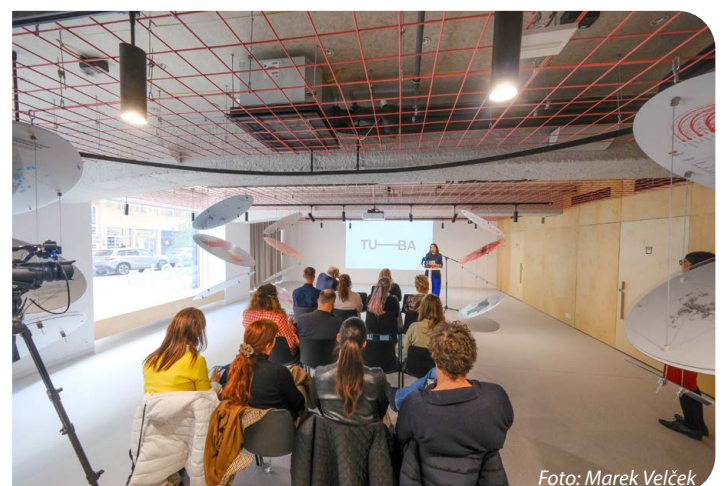

Foto: Marek Velček

Aké hlavné funkcie dnes TU-BA plní? Ako sa priestor využíva počas bežného týždňa vs. víkendov? Je priestor otvorený rôznym skupinám (komunita, firmy, samospráva, školy)? Ako pracujete s flexibilitou – prispôbujete priestor rôznym typom podujatí?

Primárnym účelom je vytvoriť priestor pre diskusie, prezentácie, konferencie. Súčasťou je bohatý program a návštevníci sa môžu zastaviť na prednášku, diskusiu s architektmi či premietanie filmu. Priestor má aj výstavnú funkciu, aktuálne tu návštevníci a návštevníčky nájdu výstavu Poznáš Bratislavu? o dátach, mapách a číslach nášho mesta, ktoré spracovali kolegovia a kolegyne z MIB v spolupráci s dizajnérmi. Pripravujeme aj ďalšie výstavy a pop-up výstavy. Okrem organizovaných podujatí si tu môžete dať kávu, či prečítať alebo si kúpiť knihu z kurátorského výberu o mestotvorbe a architektúre. Spolupracujeme s ISKA - Inštitútom slovenskej komory architektov, ale aj s vysokými školami a ďalšími programovými partnermi. Študenti a mladí ľudia sa zapájajú aj do tvorby programu prostredníctvom platformy TU-BA-YOUTH.

Zhruba polovica priestoru je koncipovaná ako multifunkčná sála, ktorá vie byť rýchlo a flexibilne upravená pre rôzne formáty podujatí. Predná časť s kaviarňou a čítarňou je akosi verejnou obývačkou pre neformálne stretnutia. Výstava láka už z okien, a tiahne sa cez všetky priestory.

Aké typy aktivít a podujatí sa v TU-BA najčastejšie realizujú? Ako vzniká program – reagujete na potreby komunity alebo ho aktívne tvoríte? Kto sú vaši najčastejší návštevníci? Máte spätnú väzbu od obyvateľov alebo návštevníkov?

TU-BA je živým miestom aj vďaka tomu, že je v centre mesta, vďaka veľkým oknám je "otvorená" do ulice a už takto svojím obsahom oslovuje verejnosť a okoloidúcich. Je to ďalšie živé miesto v Bratislave, z čoho máme obrovskú radosť. Tiež nás teší, že okrem prázdneho priestoru oživila aj priestor na ulici – pribudli tu kvetináče, cyklostojany a na jar pribudne aj parklet na sedenie.

Program vzniká viacerými spôsobmi - dramaturgicky z dielne MIB, v spolupráci s našimi programovými partnermi alebo záujemcami o prenájom a organizovanie podujatí, a tretím spôsobom je vytváranie obsahu komunitou mladých ľudí, TU-BA-YOUTH.

Návštevníci a návštevníčky TU-BA tvoria pestrú paletu. Patria medzi nich mamičky s deťmi (v centre máme aj aktivity pre deti a malý detský kútik), mladí ľudia, študenti a študentky, profesionáli a profesionálky až po seniorov, ktorí sa tu zastavia na prednášku alebo na kávu. Naším cieľom bolo, aby bola TU-BA pre každého a zdá sa, že to tak naozaj je.

Spätná väzba je zatiaľ veľmi pozitívna. Vyskytli sa úvodné technické a bežné prevádzkové problémy, ktoré postupne vyladujeme, ale podstatné je, že naše ciele sa už v priebehu prvých mesiacov fungovania naplnili a TU-BA je prakticky neustále plná ľudí.

Čo je pri prevádzke takéhoto priestoru najnáročnejšie?

Najnáročnejšie je zladit' všetky potreby, aktivity a, pochopiteľne, financovanie. Aby prevádzka bola ekonomická, ekologická a zmysluplná. TU-BA je financovaná z externých zdrojov, za čo vďačíme našim partnerom a grantom. Teší ma, že vznik TU-BA sprevádzalo veľké nadšenie a odozva, že Bratislava je pripravená rozprávať sa o svojej budúcnosti otvorene a spoločne. Sme preto vďační našim partnerom, bez ktorých by to nebolo možné. Veríme, že sa k nim pridajú ďalší, ktorí vidia zmysel v našej spoločnej misii hľadať spoločenský dohodou na plánovaní lepšieho a krajšieho mesta pre všetkých.

Kam by ste chceli TU-BA posunúť v najbližších rokoch?

TU-BA sa už pri svojom vzniku stala súčasťou medzinárodnej siete centier

architektúry naprieč Európou a chceme budovať aj tieto partnerstvá a výmenu know-how s európskymi mestami. Máme podobné problémy. Ako spoločnosť čelíme mnohým výzvam, či už súvisiacim s klimatickou krízou, polarizáciou spoločnosti či izoláciou jednotlivcov a skupín. Riešením je viac sa stretávať vo fyzickom priestore, narážať na seba a spoznávať sa. Zároveň je dôležité budovať dôveru naprieč komunitami, hovoriť spolu a spoločne hľadať riešenia veľkých výziev súčasnosti. V kontexte našej veľkej úlohy tvorby nového Metropolitného územného plánu chceme TU-BA využívať v maximálnej miere pre dialóg a participáciu stakeholderov a verejnosti v tomto procese. Súčasťou toho je aj grant na interaktívny model mesta, ktorý sme podali minulý rok v spolupráci s mestom. Ak sa nám podarí zámer zrealizovať, model mesta v TU-BA bude jedinečným nástrojom pre interaktívnu prezentáciu zámerov a súvislostí plánovania Bratislavy pre obyvateľov a návštevníkov.

Čo by ste odkázali mestám, ktoré chcú vytvoriť podobný priestor?

Čo by som odkázala iným mestám? Diskusia, ktorú viete v podobnom priestore viesť, je dnes nesmierne dôležitá. Stačí aj jedna miestnosť, kde sa organizujú takéto debaty so zapojením mesta a komunit. Je dôležitý obsah, prepájanie a komunita nadšencov a nadšenkýň, ktorí chcú meniť svoje mestá a robiť ich lepšími.

Pripravila redakcia

Foto: Marek Veľček

UDRŽANIE MLADÝCH TALENTOV: Strategická priorita, od ktorej závisí prežitie regiónov

Slovenské samosprávy stoja pred kritickou výzvou. Podľa údajov Inštitútu finančnej politiky (IFP) odchádza do zahraničia až pätina absolventov vysokých škôl. Pre mestá a obce to nie je len demografický údaj, ale priamy prepád daňových príjmov a strata inovačného potenciálu. Boj o mladého človeka sa tak stáva bojom o ekonomickú udržateľnosť samotného sídla.

INVESTIČNÝ DLH NA ĽUDSKOM KAPITÁLI

Slovensko v poslednom desaťročí čelí systémovému riziku v podobe masívnej emigrácie mladých ľudí. Ak čerstvý absolvent opustí svoj región, odnáša si so sebou investíciu v hodnote desiatok tisíc eur, ktorú do jeho výchovy a vzdelania spoločnosť vložila. Pre samosprávu je to zmarená príležitosť – namiesto toho, aby sa táto investícia vrátila vo forme podielových daní a rozvoja lokálneho podnikania, posilňuje ekonomiku iného štátu či metropoly.

Udržanie talentov preto musí byť definovaná ako prioritný ekonomický záujem každej obce a mesta.

ČO OVPLYVŇUJE MOBILITU TALENTOV?

Rozhodovanie mladých ľudí o tom, či v regióne ostanú, alebo ho opustia, ovplyvňujú dve protichodné sily. Ich správna identifikácia je pre volených zástupcov kľúčová pri tvorbe rozvojových stratégií:

1. Regionálne bariéry

(Faktory, ktoré mladých vytláčajú):

- **Kríza bývania:** Akútny nedostatok nájomných či štartovacích bytov. Štatistiky naznačujú, že v niektorých regiónoch tvoria náklady na bývanie pre začínajúcich špecialistov viac ako 40 % ich čistého príjmu.
- **Inštitucionálna nedôvera:** Až 70 % mladých ľudí plánujúcich odchod uvádza nízku dôveru v spravodlivosť a transparentnosť verejných inštitúcií.
- **Nízka kvalita služieb:** Absencia modernej cyklotransporty, digitálnych služieb či atraktívnych verejných priestranstiev.

2. Rozvojové stimuly

(Faktory, ktoré mladých lákajú):

- **Spravodlivé uplatnenie:** Prísľub kariérneho rastu založeného

výhradne na schopnostiach a talente, nie na rodinkárstve či známostiach.

- **Kvalita životného štýlu:** Otvorená spoločnosť a moderné prostredie, ktoré reflektuje potreby generácie Z.

PREČO JE KRITICKÉ UDRŽAŤ SI MLADÝCH?

Prítomnosť mladej generácie je pre samosprávu kľúčová z troch hľadísk:

- 1. Ekonomická udržateľnosť:** Mladí ľudia sú primárnymi prispievateľmi do podielových daní. Strata vzdelaného človeka predstavuje pre lokálnu ekonomiku stratu v hodnote stoviek tisíc eur v priebehu jeho produktívneho veku.
- 2. Inovácie a podnikanie:** Generácia s digitálnymi zručnosťami zakladá lokálne prevádzky, prináša nové nápady a zvyšuje celkovú konkurencieschopnosť regiónu.

Bez mladej generácie sa komunity stávajú „skanzenmi“, čo vedie k postupnému úpadku škôl, kultúry a občianskej vybavenosti.

STRATEGICKÝ AKČNÝ PLÁN PRE MESTÁ A OBCE

Samospráva má v rukách nástroje, ktorými môže zásadne zmeniť lokálnu mikroklimu prostredníctvom týchto opatrení:

Oblasť	Opatrenie pre samosprávu
Bývanie	Implementácia schém štartovacieho bývania a podpora projektov nájomného bývania.
Zamestnanosť	Budovanie co-workingových centier a sieťovanie lokálnych firiem s talentmi.
Participácia	Zriadenie mládežníckych parlamentov s reálnym rozhodovacím vplyvom na rozpočet.
Digitalizácia	Premena úradu na modernú inštitúciu, kde sú služby dostupné „z mobilu“.

BUDÚCNOSŤ PATRÍ PRIPRAVENÝM

Udržanie mladých ľudí nie je otázkou marketingu, ale otázkou reálnej kvality prostredia. Mesto, ktoré dokáže vytvoriť spravodlivé, inovatívne a dostupné podmienky pre život, prestáva byť len tranzitným bodom. Pre slovenské samosprávy je boj o talenty bojom o ich vlastnú budúcnosť.

Peter Hurtík

CIXI VIGOZ: Revolučný kríženec, ktorý mení pravidlá mobility

Francúzsky startup Cixi modelom Vigoz stiera hranice medzi elektrobicyklom a mikroautom. Ponúka pedále, uzavretý kokpit a maximálnu rýchlosť až 120 km/h.

Žijeme v dobe, keď elektrifikácia otvorila dvere odvážnym experimentom. Tradičné rozdiely medzi bicyklom, motorkou a autom sa pomaly rozplývajú. Na scénu prichádza Cixi Vigoz – trojkolesový stroj z Francúzska, ktorý pôsobí ako futuristický mix velomobilu a mestského vozidla. Je rýchly, svojský a hoci ho poháňajú pedále, klasickú reťaz by ste na ňom hľadali márne.

POHON BEZ REŤAZE: VLASTNÁ ELEKTRÁREŇ V NOHÁCH

Spoločnosť Cixi, sídliaca v regióne Horné Savojsko, sa dlhodobo zameriava na inovatívne pohony. Pri modeli Vigoz inžinieri stavili na systém PERS (Pedaling Energy Recovery System). Ide o technológiu rekuperácie energie priamo zo šliapania.

Princíp je elegantne jednoduchý: mechanický pohyb nôh sa neprenáša na kolesá priamo, ale transformuje sa na elektrickú energiu. Tá putuje do motora, ktorý následne roztáča kolesá. V praxi to funguje tak, akoby ste mali na palube malú elektrárňu poháňanú vlastnou silou.

Inteligentný systém v reálnom čase upravuje odpor pedálov, aby si jazdec udržal stabilné tempo bez ohľadu na sklon terénu. Počas šliapania a brzde-

Cixi Vigoz - Nakláňanie

nia sa navyše dobíja akumulátor. Ak by sa batéria úplne vybila, kolesá je možné rozhybať aj čisto vlastnou silou, hoci bez asistencie motora pôjde o náročnejší športový výkon.

STABILITA MOTORKY, KOMFORT AUTA

Vo Vigoze sedí vodič v nízkej polohe pod presklenou kupolou. S hlavou vo výške približne 130 cm má ideálny výhľad na premávku, no zároveň si zachováva nízke ťažisko. Ovládanie zabezpečuje dvojica pák na bokoch sedadla.

Najväčším zážitkom je však jazda v zákrutách. Aktívny systém nakláňania umožňuje stroju „klopiť“ oblúky podobne ako na motorke, čo zvyšuje stabilitu aj agilitu v mestskej džungli. Napriek kompaktným rozmerom zostalo v kabíne miesto aj pre spolujazdca alebo batožinu. O bezpečnosť posádky sa stará podvozok pohlcujúci nárazy, trojbodové bezpečnostné pásy a klimatizovaná kabína, ktorá jazdca chráni pred nepriazňou počasia.

TECHNICKÉ PARAMETRE V KOCKE

Parameter	Hodnota
Maximálna rýchlosť	120 km/h
Kapacita batérie	22 kWh
Maximálny dojazd	160 km
Konštrukcia	Trojkoľosová s nakláňaním
Bezpečnosť	Uzavretá kabína, 3-bodové pásy

Cixi Vigoz - Nabíjačka

Vigoz nie je len mestské „približovadlo“. Svojimi parametrami hravo prekonáva bežné e-biky a trúfa si aj na diaľničné presuny.

PRE KOHO JE VIGOZ URČENÝ?

Cixi Vigoz mieri na moderných ľudí dochádzajúcich za prácou, ktorí hľadajú ochranu a komfort auta, no nechcú sa vzdať aktívneho pohybu. Je to odpoveď pre ekologicky zmyslajúcich obyvateľov miest, ktorí hľadajú efektívnu alternatívu k tradičnej doprave.

Cixi Vigoz - Interiér

Zdroj: Cixi, New Atlas
Preklad: Peter Hurtík

BANSKÁ BYSTRICA

Poznáme víťazné projekty participatívneho rozpočtu mesta Banská Bystrica

Obyvatelia rozhodli o tom, ktoré nápady sa dočkajú realizácie z participatívneho rozpočtu mesta. Do verejného online hlasovania, ktoré prebiehalo prostredníctvom platformy Decidim počas januára, sa zapojilo 1 145 hlasujúcich. Celková suma vyčlenená na participatívny rozpočet bola 40-tisíc eur. Keďže rozpočty štyroch víťazných projektov dosiahli spolu 36-tisíc €, zvyšných 4-tisíc € bude pridelené projektu, ktorý sa umiestnil na piatom mieste.

Zdroj

MICHALOVCE

Rekordná investícia do odpadového hospodárstva v Michalovciach

Primátor Miroslav Dufinec prevzal dekrét na projekt modernizácie odpadového hospodárstva v hodnote viac ako 3,6 mil. € z Operačného programu Slovensko. Mesto vybuduje 135 uzamykateľných smart stojísk, vďaka ktorým bude možné presne merať množstvo odpadu aj na sídliskách. Cieľom sú spravodlivejšie poplatky, menej zmesového odpadu (min. -10 %), viac triedenia a efektívnejší zvoz. Projekt prinesie ekologickejší systém, čistejšie mesto a férový prístup ku všetkým domácnostiam.

Zdroj

BREZNO

Mestská farma napreduje. Cieľom samosprávy je zabezpečiť zdravé potraviny z miestnej úrovne

Mesto Brezno rozvíja mestskú farmu Brezinky s cieľom dosiahnuť potravinovú sebestačnosť pre školy, škôlky, domovy seniorov a mestské zariadenia. Farma už chová hydinu a novšie aj hovädzí dobytok (Highland a Aberdeen Angus), pričom sa zameriava na vybudovanie stabilného základného stáda. Samospráva chce obyvateľom zabezpečiť kvalitné lokálne potraviny, znížiť závislosť od dovozu a projekt ďalej rozvíjať aj s pomocou mimorozpočtových zdrojov.

Zdroj

TRNAVA

Mesto Trnava a ARRIVA predstavili verejnosti nové elektrybusy

Mesto Trnava spolu so spoločnosťou ARRIVA predstavili 17 nových elektrybusov, ktoré budú tvoriť až polovicu vozidlového parku MHD. Projekt v hodnote takmer 12 miliónov € z Programu Slovensko prinesie tichú, bezemisnú a bezbariérovú dopravu s modernými bezpečnostnými systémami a vyšším komfortom pre cestujúcich. Elektrybusy budú postupne nasadzované do prevádzky od februára 2026 a sú ďalším krokom mesta k udržateľnej mobilite.

Zdroj

KOŠICE

Košice získavajú odborné centrum pre moderné územné plánovanie a inovácie

Creative Industry Košice rozširuje svoju činnosť o nový Inštitút Útvorom hlavného architekta, ktorý bude fungovať ako mestské odborné centrum pre územné plánovanie, architektúru a rozvoj Košíc. Spojením s UHA vznikne silnejšia štruktúra pre moderné, dátami podložené a inovatívne plánovanie mesta. Cieľom je efektívnejšia správa územného plánu, lepšie zapojenie obyvateľov a zvyšovanie kvality života, pričom Košice sa chcú inšpirovať modelmi z Bratislavy, Prahy či Amsterdamu.

Zdroj

POVAŽSKÁ BYSTRICA

Záujem o sociálny taxík neustále rastie, počet jászd opäť stúpol

Dostať sa k lekárovi, na rehabilitáciu, či vybaviť nevyhnutné záležitosti na úradoch, je pre mnohých seniorov a zdravotne znevýhodnených občanov každodennou výzvou. Mesto Považská Bystrica preto už piaty rok prevádzkuje sociálny taxík prostredníctvom špeciálne upraveného vozidla. Službu, ktorá výrazne uľahčuje život ľuďom s obmedzenou mobilitou a prináša im pocit istoty, bezpečia aj ľudskej blízkosti. V roku 2025 taxík využilo 3 087 občanov. Najvyťaženejším mesiacom bol máj a celkovo najzdždli jeho pracovníci viac než 26-tisíc km.

Zdroj

Čo nás čaká: jar a leto plné inovácií, spolupráce a inšpirácie

Rok 2026 bude pre komunitu Smart Cities klub mimoriadne dynamický. Čakajú nás stretnutia, súťaže, konferencie aj zahraničná inšpirácia – všetko s cieľom posunúť mestá a obce od plánovania k reálnej zmene. Prinášame vám prehľad toho najdôležitejšieho, na čo sa môžete v najbližších mesiacoch tešiť.

13. mája 2026
Slovensko na ceste k Smart Cities

11. ročník konferencie Slovensko na ceste k Smart Cities je súčasťou summitu inDays Žilina 2026 a zameria sa na inovácie, rozvoj miest, obcí a regiónov prostredníctvom Living Labov. Konferencia predstaví pripravované iniciatívy, čiastkové plány a výsledky spolupráce, ktoré už dnes prinášajú zmeny do samosprávnej praxe. Diskusia otvorí tému podpory inovácií, rozvoja Living Labov a dlhodobu pripravovaných oblastí spolupráce medzi Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI) a Smart Cities klubom. Súčasťou programu bude aj priestor pre potreby samospráv, zdieľanie skúseností miest a otvorenú výmenu názorov o ďalšom smerovaní.

Program ponúkne skúsenosti zo Slovenska aj zo zahraničia, dôrazom na prenositeľnosť riešení, zdieľanie ponaučení a praktické prínosy pre samosprávu.

Registrácia je bezplatná na www.indays.sk

12. – 14. mája 2026
Summit inDays Žilina 2026: tri dni, ktoré stoja za to

Vrcholom jari bude summit inDays Žilina 2026 – tri dni nabité programom pre mestá, obce, expertov, firmy aj inovátorov. Spoluorganizátormi summitu sú Smart Cities klub, Inovačné centrum INOVIA, Žilinská univerzita v Žiline a Mesto Žilina. Registrujte sa už dnes – bezplatne – a zabezpečte si miesto na jednom z najinšpiratívnejších podujatí roka. Bezplatná registrácia na www.zilina.indays.sk

Jún 2026
Letná škola Smart Cities vo Fínsku

Leto otvorí 17. ročník Letnej školy Smart Cities, tento krát vo Fínsku. Bude zameraná na oblasť riadenie inovácií, na urbanizmus, architektúru a tvorbu moderných verejných priestorov. Program sa pripravuje, no už dnes je jasné, že pôjde o jedinečnú príležitosť inšpirovať sa škandinávskym prístupom k smart riešeniam. Počet miest je limitovaný. Zástupkyne a zástupcovia miest a obcí, či krajov, môžu svoj záujem hlásiť na p.rummelova@smartcitiesklub.sk.

Jar a leto 2026 budú o spolupráci, učení sa a odvahe posúvať mestá vpred. Letná škola je určená vedúcim pracovníkom miest, aby získali autentickú skúsenosť, ako uplatňovať inovácie v praxi. **Budte pri tom – pretože budúcnosť miest sa netvorí zajtra, ale dnes.**

Budme pri zmene ku Smart Cities spolu

Časopis Happy Smart Cities je priestor pre mestá, obce, kraje aj partnerov, ktorí veria, že inovácie majú zmysel, keď zlepšujú reálny život ľudí. Ak chcete byť súčasťou tejto komunity, možností je viac – a všetky vedú k osobnému kontaktu a spolupráci.

Záujem o členstvo v Smart Cities Klub

Ak ste mesto, obec alebo kraj a chcete sa aktívne zapojiť do komunity Smart Cities Klubu, zdieľať skúsenosti, učiť sa od iných, mať ako prvý informácie o plánovaných akciách a možnosť zapojiť sa a posúvať svoje projekty od vízie k realizácii, kontaktujte nás priamo. Radi si s vami prejdeme možnosti členstva a spolupráce.

Záujem o projekt STICS

Ak vás zaujíma zapojenie sa do projektu STICS – či už formou zdieľania skúseností, testovania inovácií – neváhajte nás osloviť. Radi vám poskytneme detailné informácie o možnostiach zapojenia sa a ďalších krokoch.

Záujem o obsah, PR alebo reklamu v magazíne Happy Smart Cities

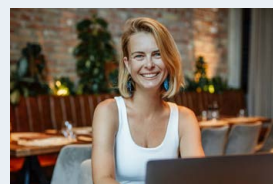
Máte inšpiratívny príbeh, projekt, prípadovú štúdiu alebo záujem o PR či reklamu v našom magazíne? Happy Smart Cities je otvorený kvalitnému obsahu, ktorý prináša hodnotu mestám a samosprávam.

Váš kontakt:

Petra Rummelová

Prevádzková riaditeľka/Chief Operating Officer

p.rummelova@smartcitiesklub.sk
+421 902 134 877
www.smartcitiesklub.sk

*Budúcnosť miest nevzniká náhodou.
Vzniká spoluprácou, dôverou a ochotou zdieľať.
Ak chcete byť pri tom, ozvite sa nám.*